

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ZDRAVOTNICKÝ SLANG

MEDIC SLANG

Lenka Zárubová

Vedoucí práce: PhDr. Blanka Nedvědová, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Český jazyk se zaměřením na vzdělávání – Francouzský jazyk
se zaměřením na vzdělávání

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Zdravotnický slang potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, 18. 4. 2021

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Blance Nedvědové, Ph.D. za její pomoc a čas, vstřícný přístup, cenné rady a připomínky a za vedení této bakalářské práce.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou zdravotnického slangu. Jedná se o slang, který se s postupem času vyvíjí stejně tak, jako celá medicína. Cílem práce bylo za pomoci dotazníků nasbírat co nejvíce slangových pojmenování od zdravotnických pracovníků pracujících v různých zdravotnických zařízeních. Tyto výrazy následně analyzovat a sestavit z nich malý slovník. V práci tedy byla použita metoda dotazníkového šetření. V první části je nejprve popsána metodika práce a jsou stanoveny hypotézy. Teoretická část práce se věnuje problematice slangu obecně, jeho aspektům a způsobům tvoření slangových názvů. Praktická část se zabývá zdravotnickým slangem, krátkou historií lékařské terminologie a dále je v ní zahrnuta sémantická a slovotvorná analýza slangových názvů, které byly získány na základě dotazníkového šetření. V praktické části je také zahrnuta komparace táborského zdravotnického slangu s lékařským slangem obecně. Závěr praktické části tvoří slovník slangových pojmenování získaných z dotazníků. Poslední částí práce je závěr, ve kterém je zhodnocena celá práce, a také jsou vyhodnoceny hypotézy, které byly stanoveny na začátku práce.

KLÍČOVÁ SLOVA

Slang, zdravotnický slang, slangová pojmenování, lékařská terminologie, zdravotnická zařízení

ABSTRACT

This bachelor's thesis addresses the topic of medic slang. This slang is changing through time as the whole medicinal field. The aim of the thesis was to collect as many slang words as possible from healthcare workers from various medical institutions through a questionnaire, analyse them and use them to create a small dictionary. Hence, a questionnaire survey was applied in the thesis. The first part describes the methodology of the thesis and sets up a hypothesis. The theoretical part deals with the issue of slang in general, its aspects, and how the slang words are created. The practical part addresses the medic slang, short history of the medical terminology, and it includes semantics and word-forming analysis of the slang words. The practical part also contains a comparison of medic slang used in Tábor and in general, and it concludes with a dictionary created from the slang words obtained from the questionnaires. The last part of the thesis offers an evaluation of the whole thesis and the set hypothesis.

KEYWORDS

Slang, medic slang, slang namming, medical slang, medical institution's

1 OBSAH

ÚVOD.....	7
2 METODIKA PRÁCE.....	8
3 TEORETICKÁ ČÁST.....	11
3.1 O slangu obecně.....	11
3.1.1 Nespisovná slovní zásoba.....	11
3.1.2 Argot.....	13
3.1.3 Význam sociolektů	13
3.2 Co je to slang?.....	13
3.3 Slang z pohledu jazykovědců	14
3.4 Aspekty slangu.....	17
3.4.1 Jazykové aspekty slangu.....	17
3.4.2 Mimojazykové aspekty slangu	19
3.5 Způsoby tvoření slangových názvů	20
3.5.1 Odvozování.....	21
3.5.2 Skládání	21
3.5.3 Zkracování.....	22
3.5.4 Mechanické krácení.....	22
3.5.5 Překrucování.....	22
3.5.6 Přenášení slovního významu	22
3.5.7 Víceslovná pojmenování	22
3.5.8 Přejímání.....	23
4 PRAKTICKÁ ČÁST	24
4.1 Zdravotnický slang	24
4.2 Historie lékařské terminologie.....	24

4.3	Zvláštnosti lékařské terminologie	26
4.4	Sémantická klasifikace slangových výrazů	26
4.4.1	Názvy osob – lékařů, pacientů a zdravotníků.....	26
4.4.2	Názvy nemocničních oddělení, lékařských oborů, místností a budov	27
4.4.3	Názvy zdravotnických výkonů, operací a vyšetření	28
4.4.4	Názvy léčiv a léčivých přípravků, nástrojů, přístrojů.....	29
4.4.5	Názvy onemocnění, patologických projevů	31
4.4.6	Názvy orgánů a tkání lidského těla	31
4.5	Způsoby tvoření zdravotnického slangu	32
4.5.1	Odvozování.....	32
4.5.2	Skládání	32
4.5.3	Zkracování	32
4.5.4	Mechanické krácení	33
4.5.5	Překrucování.....	33
4.5.6	Přenášení slovního významu – metaforizace a metonymizace	33
4.5.7	Víceslovná pojmenování	34
4.5.8	Přejímání.....	34
4.5.9	Univerbizovaná slangová pojmenování.....	35
4.6	Komparace táborského zdravotnického slangu a lékařského slangu.....	35
5	SLOVNÍK ZÍSKANÝCH VÝRAZŮ ZDRAVOTNICKÉHO SLANGU	36
5.1	Výstavba slovníku a slovníkového hesla	36
5.2	Slovník pojmů.....	37
6	ZÁVĚR.....	50
7	SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	52
8	PŘÍLOHY	53

ÚVOD

Téma této bakalářské práce *Zdravotnický slang* jsem si vybrala, jelikož mi tato problematika připadá velmi zajímavá a chtěla jsem se jí věnovat hlouběji a detailněji. Zdravotnický slang není něco, s čím by se běžný občan v normální situaci setkával každý den. V dnešní době jsme s ním bohužel z důvodu aktuální situace spojené s nemocí Covid-19 v kontaktu mnohem více.

Téma zdravotnického slangu mi přijde neotřelé a vhodné k podrobnějšímu prostudování. Pro svou práci jsem si ho vybrala hned z několika důvodů. Prvním důvodem je, že i já sama jsem vystudovaný zdravotnický pracovník, konkrétně zdravotnický záchranář. Mám tedy k tomuto oboru a ke zdravotnické mluvě velmi blízko. Ve zdravotnictví se pohybuji a sama zdravotnický slang používám. A vím, jak je tato práce náročná. Během své školní praxe jsem prošla mnoha různými odděleními a se zdravotnickým slangem jsem se setkala osobně v praxi. Nebylo to vždy jen milé setkání v příjemných situacích. Mnohdy jsem byla až překvapena. Ale vždy jsem se setkala s tím, že když zdravotnický slang personál používal, tak mu vždy všichni rozuměli. Již v té době mě zaujalo, kolik různých slangových názvů pro všechna vyšetření, nástroje či osoby a léky existuje.

Když jsem tedy přemýšlela, jaké téma bakalářské práce si zvolím, bylo to téměř hned jasné. Zdravotnickému slangu rozumím, co se týká zdravotnického hlediska a chtěla jsem se zaměřit ještě na jeho zkoumání z hlediska lingvistického. Zajímalo mě, jak jednotlivé slangové názvy vznikají. Posledním důvodem, proč jsem si zvolila toto téma práce, bylo, že jsem chtěla zjistit, zda se do zdravotnického slangu dostávají nová slova, která jsou spojena s aktuální pandemickou situací.

Rozhodla jsem se tedy udělat průzkum napříč různými zdravotnickými obory a pracovníky. Jelikož vím, že zdravotnickým slangem nikdy nehovoří pouze zdravotníci z určitého oboru či odvětví, ale vždy mu rozumí větší okruh zdravotnického personálu. Kdyby zdravotnickému slangu nerozuměla většina zdravotníků, nemohl by fungovat.

2 METODIKA PRÁCE

Tato bakalářská práce je věnována problematice zdravotnického slangu. Jedná se o téma rozsáhlé, které se neustále rozvíjí. Zdravotnický slang se vyvíjí stejně tak, jako celá medicína. V dnešní době se také do medicíny dostává spousta nových termínů, které jsou spojeny právě se současnou celosvětovou pandemickou situací zapříčiněnou nemocí Covid-19. Díky tomuto výzkumu bude krom jiného také možné zjistit, jestli se nově vzniklé termíny a denní používání ochranných zdravotnických pomůcek, které přišly na scénu společně s novým onemocněním, promítají do zdravotnického slangu či nikoli. Cílem této práce bylo zjistit, jaké výrazy používají zdravotničtí pracovníci. Účelem této práce bylo pomocí vytvořeného dotazníku nashromáždit co nejvíce slangových výrazů ze zdravotnického prostředí a ty následně analyzovat po stránce sémantické a slootovorné. Na základě získaných a analyzovaných dat pak vytvořit slovník nejčastěji používaných slangových výrazů.

Tato bakalářská práce je rozdělena do několika částí, z nichž dvě hlavní části jsou teoretická a část praktická. Teoretická část práce se zabývá základní slangovou problematikou, která je nezbytná pro výstavbu této bakalářské práce. V této části práce je popsán slang obecně. Dále jsou zde popsány různé typy sociolektů, pak aspekty slangu a také metody jeho vzniku.

V praktické části práce je definován zdravotnický slang a historie lékařské terminologie. Následuje sémantická analýza zdravotnického slangu a jeho rozdělení dle sémantického hlediska a následně jsou slova rozdělena do kategorií podle slootovorného postupu, kterým vznikala. Práce také obsahuje porovnání táborského zdravotnického slangu s lékařským slangem obecně. Na závěr praktické části je popsána tvorba slovníku a slovníkového hesla a na to navazuje slovník slangových názvů.

V přílohách této práce je přiložen dotazník, který byl vytvořen za účelem získání potřebných dat do bakalářské práce a dále jako demonstrativní vzorek 8 vyplněných dotazníků, které byly získány v rámci sběru výzkumného materiálu.

Tato práce počítá s tím, že v ní bude zahrnut slang různých zdravotních pracovníků, tedy slang lékařský, slang porodnický, slang zdravotnických záchranářů či slang ostatních zdravotnických pracovníků. Hypotézy pro tuto bakalářskou práci jsou následující.

1. Budou dominovat slangové názvy jednoslovné, jelikož ve zdravotnictví počítáme s jazykovou úsporností.
2. Jako slovní druh budou dominovat substantiva, druhým nejvíce zastoupeným slovním druhem budou verba. Naopak nejméně zastoupená budou adjektiva či adverbia.
3. V rámci zdravotnického slangu je možné, že některé výrazy už jsou natolik známé, že tvoří součást obecné češtiny.
4. S ohledem na současnou epidemiologickou situaci spojenou s pandemií Covid-19 se mezi výrazy objeví slangové výrazy nové, které vznikly společně s novým onemocněním.

Pro účely této bakalářské práce byl vytvořen krátký dotazník. V úvodu dotazníku je stručné představení a vysvětlení pro jaké účely bude sloužit získaný materiál. Dále je v dotazníku krátce definovaný pojem slang. Aby bylo zaručeno, že termínu každý dotazovaný porozuměl. Součástí dotazníku jsou také tři příklady slangových slov a jejich vysvětlení, jako demonstrace toho, jak mají respondenti dotazník vyplnit. Samotný dotazník je zpracován jako tabulka, ve které je na straně levé kolonka pro slovo slangové a na stejném řádku je kolonka, kde bude vyplněn význam daného slangového slova.

Dotazník byl vytvořen tak, aby byl přehledný, krátký, praktický jak pro autorku práce, tak i pro respondenty a snadno zpracovatelný. Dalším kritériem při jeho vytváření bylo, aby zabral respondentům pokud možno co nejméně času při vyplňování a aby je neodradil hned na začátku, ještě než ho začali vůbec vyplňovat. Jelikož každý zdravotnický pracovník je během výkonu svého povolání velmi vytížen. V dnešní koronavirové době toto platí dvojnásobně a čas a síly každého zdravotnického pracovníka jsou vzácnější než kdy dříve.

Cílem práce není vytvořit dotazník na základě sběru dat pouze v jednom zdravotnickém zařízení. Bakalářská práce se zaměřuje na zdravotnický slang získaný od zdravotníků, kteří pracují ve zdravotnických zařízeních v Táboře. Cílem práce je dostat

dotazník k nejrozličnějším zdravotnickým pracovníkům ať už se jedná o lékaře, zdravotnické záchranáře, zdravotní sestry či studenty studující právě lékařský obor, kteří současně pracují či plní praxi ve zdravotnickém zařízení a pokusit se sestavit slovník ze všech pojmů. Dotazníky tedy dostali zaměstnanci v ordinaci praktického lékaře v Táboře, dále sestry a lékaři z Nemocnice Tábor a v neposlední řadě se pro vyplnění dotazníků také spojilo pár zaměstnanců Zdravotnické záchranné služby Jihočeského kraje z výjezdového stanoviště v Táboře. Dotazník dostalo i pár studentek z Jihočeské univerzity, které momentálně studují obor porodní asistentky a vykonávají právě svou praxi v tábořské nemocnici.

K distribuci dotazníků jsem využila své známé ze všech těchto oborů, abych mohla získat pojem o tom, jaké slangové pojmy jsou u těchto zaměstnanců nejčastější. Dotazníky jsem vytiskla v dostatečném počtu. Některým respondentům jsem dotazník předala osobně, jiným jsem ho zaslala v elektronické podobě, jelikož nebylo možné se do daného zdravotnického zařízení dostat osobně či se s respondenty setkat z důvodu vládních nařízení. Z nemocnice se vyplněné dotazníky nevrátily všechny, jelikož se někteří zaměstnanci, kteří se chtěli na výzkumu podílet, spojili a vyplňovali je dohromady během své služby. S některými respondenty jsem si také promluvila telefonicky či osobně, jelikož se jednalo o mé dobré přátele a o problematiku zdravotnického slangu jsme diskutovali. Původním plánem bylo dostat dotazník k pokud možno co nejvíce respondentům a zajistit tak co největší možný vzorek, který by se následně mohl podrobit výzkumu. Ovšem jak již bylo zmíněno výše, aktuální koronavirová situace zaměstnává zdravotníky natolik, že jsem od původního plánu získat co nejvíce respondentů upustila. Zpátky jsem získala přesně 40 dotazníků a z nich celkem 268 různých pojmů. Nebylo možné zjistit přesně, kolik osob se na vyplnění dotazníků podílelo, jelikož jak je zmíněno výše, na některých dotaznících pracovali zdravotníci společně.

3 TEORETICKÁ ČÁST

3.1 O slangu obecně

Slang tvoří velice důležitou součást našeho národního jazyka. Řadí se k nespisovným útvarům našeho jazyka. Jedná se o slovní zásobu, která je velice úzce spjatá s prostředím, ve kterém je nejčastěji využívána. Jedná se o speciální pojmenování, která využívají lidé, kteří jsou ve stejném sociálním prostředí – např. pracovním či zájmovém. (Hubáček, Krčmová, 2002)

3.1.1 Nespisovná slovní zásoba

Jelikož slang tvoří součást nespisovné slovní zásoby, je důležité se i o nespisovném jazyce v práci krátce zmínit. Do nespisovné slovní zásoby spadají sociolekty, které se dají rozdělit na několik různých podskupin, mezi ty patří např. slang, argot či profesní mluva. Nespisovný jazyk, který je teritoriálně omezený a užívá ho tedy pouze skupina lidí žijící na stejném, malém území, se v českém jazyce označuje jako nářečí nebo dialekt. Nářečí se na území naší republiky udržela hlavně na Moravě, tam se stále vyskytují tři typy tradičního nářečí – hanácké, moravskoslezské a lašské. Dalším stupněm ve vývoji jazyka je interdialekt. Ten představuje poslední vývojový stupeň vývoje nářečí. Interdialekt vzniká tím, že jednotlivá nářečí se od sebe oddalují a ztrácejí své nápadné znaky. Mezi nejvýznamnější interdialekty patří obecná čeština. Ta je v dnešní době využívána na celém území Čech, ale také i v části Moravy. Další významnou součástí nespisovné slovní zásoby jsou sociolekty, mezi které patří právě slang a pak ještě argot a profesní mluva. Mezi sociolekty by se naopak neměla řadit vulgární slovní zásoba či obecná čeština. Sociolekt je tedy jazyk určité sociální skupiny se specifickou slovní zásobou, frazeologií a sémantickými dominantami. (Hugo, 2009)

3.1.1.1 Sociolekty

Pro sociolekty je typické, že jsou projevem emotivnosti a přirozené spontánnosti v běžné mluvené komunikaci. Jejich základní vlastností je nespisovnost. Sociolekty je také možné rozdělovat na „vyšší“ (např. lékařský), který má sklon k větší spisovnosti a pak na „nižší“, tím by byla např. mluva sportovců. (Hubáček, Krčmová, 2002). Takzvané

sociolektismy neboli lexikální prostředky sociolektů je možné rozdělit na dvě podskupiny a to sice profesionalismy a slangismy. (Hubáček, Krčmová, 2002)

3.1.1.2 Profesionalismy

Profesionalismy jsou lexémy, které užívají hlavně představitelé určitých profesí. Jsou to nespisovné výrazy, které vznikly hlavně v rámci úspornosti. Mají za cíl být jednoznačné, popřípadě zjednodušit nějaké složitější odborné termíny. Jedná se tedy například o lexémy jako: učil *dálkaře*, jel *padesátkou*, dostal *pneumonku*. Profesionalismy jsou stabilní, jelikož mají nominativní charakter, a když se začnou užívat, tak se většinou užívají po dlouhou dobu. To je jeden z faktorů, který je odlišuje od lexémů a frazémů slangu a žargonu, které se často mění. Pravdou ale je, že i profesní mluva souvisí s ostatními sociolekty. V některých případech je problematické rozhodnout, zdali se jedná o profesionalismy či slang nějaké zájmové skupiny (to by se týkalo např. myslivecké mluvy). V některých publikacích se profesní mluva čili profesionalismy nazývá také profesní žargon. (Hugo, 2009)

3.1.1.3 Slangismy

Dalším typem sociolektů jsou slangismy. Ty člověku, který nepatří do dané sociální nebo zájmové skupiny, připadají nespisovné a citově zabarvené. Je u nich totiž patrné, že mají za cíl zdůraznit výjimečnost určitého prostředí a také vztah mluvčího k němu. Jedná se o výrazy určitých skupin lidí, kteří se pohybují ve stejné skupině zájmového prostředí. Příklad slangismu kanoistů či vodáků – *bafák* (boční vítr). Celkově je možné konstatovat, že na vzniku slangismů se podílejí hlavně mladší skupiny uživatelů jazyka, kteří se často setkávají osobně a užívají tyto výrazy v běžné mluvě. V souvislosti se sociolekty se také objevuje výraz interslangismy. Ten slouží jako označení pro lexikální jednotky, o kterých se ví, že vznikly z některého se sociolektů, ale ztratily vazbu na vymezenou sociální skupinu. Dnes můžeme říci, že mnoho z těchto interslangismů zobecnělo a stává se součástí běžné mluvy – např. „*klikař*“ (člověk mající štěstí) nebo „*hrát fér hru*“ (jednat čestně). (Hubáček, Krčmová, 2002)

3.1.2 Argot

Argot je jedním z nejstarších označení sociolektů v Evropě. Může se zdát, že je velmi podobný slangu. Argot je označení jazyka určité sociální nebo pracovní skupiny. Častěji se ale argotem se rozumí mluva vyřazených společenských vrstev (pašeráků, zlodějů, vězňů). Pro argot je typická jeho výrazná expresivita, frazeologie a také jeho významná utajovací funkce. Občas tedy bývá zařazen mezi tajné nebo také smluvené jazyky. Argot jako utajená mluva se využíval hlavně proto, aby se mluvčí mohli snadno odlišit a izolovat od ostatních, aby jim nikdo z venku nerozuměl. Během srovnávání argotů různých evropských jazyků se zjistilo, že mnoho argotických výrazů má mezinárodní charakter a jejich význam je ve většině jazyků stejný. Existuje mnoho argotismů, které postupem času pronikly do společnosti, staly se tak součástí běžné mluvy a tím pádem ztratily svůj utajený význam. Tato slova musela být nahrazena novými argotismy. (Hugo, 2009)

3.1.3 Význam sociolektů

Sociolekty jsou dnes součástí běžné mluvy. Dovolují mluvčímu ukázat příslušnost k určité sociální či zájmové skupině. Díky sociolektům může mluvčí plně vyjádřit svůj emocionální postoj k dané věci. Slangová či jiná slova se mohou použít k definování nebo pojmenování určitého jevu nebo výrazu, který nemá název ve spisovném jazyce. V dnešní době jsou sociolekty plně respektovány jako součást jazykového systému. (Hugo, 2009)

3.2 Co je to slang?

Popsat slang jednoznačnou definicí je složité, protože k pojmu slang se dá přiřadit ještě mnoho termínů, které jsou prakticky synonymní. Jedná se o termíny jako sociální nářečí, společenská nářečí či speciální nářečí. Hubáček uvádí definici slangu podle normativní České mluvnice: „*Slangem se rozumí soubor jistých speciálních názvů a obrátů, kterých se užívá v běžném styku mezi členy pracovního nebo zájmového společenství kromě příslušné terminologie. Tyto speciální názvy a obraty, jimž se obecně říká slangové názvy (slangové výrazy, slangová pojmenování), vznikají z důvodů věcných i expresivních a na rozdíl od běžného výraziva se ve společenském styku mimo dané společenství (často vázané i na specifické prostředí) neuplatňují buď vůbec, nebo jen velmi omezeně.*“ (Hubáček, 1981, str. 9)

Slangová pojmenovávání se používají pro pojmenování již existujících jevů. Slangovými pojmenováními se vyjadřuje originalita, hravost, exkluzivnost a samozřejmě také aktualizace výrazů. Všechny tyto výrazy se v dnešní době stávají významnou součástí slovní zásoby našeho národního jazyka. (Hubáček, 1981)

Charakteristické rysy slangu v mluvené češtině jsou celkem omezené. Jsou jimi např. *zvýšená frekvence některých syntaktických schémat a sklon k eliptičnosti ve skladbě, některé hláskové alternace v hláskosloví, využívání progresivních tvarů a způsobů tvoření v tvarosloví; tyto rysy však jsou spíše projevem mluvenosti neoficiálních nebo polooficiálních projevů a nelze je proto klást na stejnou úroveň jako zcela zřetelné rysy lexikální.* (Hubáček, 1988. str. 7)

Slangové výrazy vznikají většinou z důvodů věcných a expresivních. V dnešní době je určitě možné konstatovat, že slangy čím dál tím více pronikají do běžného vyjadřování, ať už se jedná o publicistické, odborné anebo veřejné vyjadřování. K tomuto pronikání mezi nespisovnou a spisovnou součástí jazyka dochází i přes to, že jsou slangy, co se týká jazykové správnosti, více či méně nežádoucí. (Hubáček, 1981)

Pokud bychom zkoumali původ slova slang, můžeme konstatovat, že slovo je anglického původu. Objevilo se tam asi v polovině 18. století a označovalo jazyk vulgární. Hubáček uvádí, že v The Concise Oxford dictionary z roku 1956, slovo slang označuje slova podivná, slova, která stojí mimo běžnou angličtinu nebo slova různých profesí a různých sociálních vrstev. Francouzi zase chápou slovo slang jako anglický argot. Můžeme tedy říci, že chápání slova slang jsou doopravdy různá. (Hubáček, 1981)

3.3 Slang z pohledu jazykovědců

Jelikož je slang nedílnou součástí běžné denní komunikace, stal se také předmětem mnoha zkoumání a tématem mnoha prací různých autorů a odborníků. Píše se o něm v mnohé odborné literatuře a to jednak domácí a jednak také zahraniční. V této kapitole se zaměříme právě na slang z pohledu domácí literatury. (Hubáček, 1981)

Literatura, která se u nás zabývá slangovou problematikou, je často srovnávána s literaturou zabývající se nářečími, jelikož se předpokládá, že jsou si slangové a nářeční jazykové jevy podobné. Toto srovnání je vlastně svým způsobem užitečné, protože se z něj

dá vyvodit metodologická propracovanost badatelských postupů a ta zatím, jak se ukázalo, není moc vysoká. Nižší propracovanost badatelských postupů vyplývá ze specifík slangu, který je součástí národního jazyka. Jedním ze specifík slangu je, že se jedná o poměrně mladé jazykové útvary. Z toho důvodu nestačí k jejich zkoumání pouze místní metody, které se užívají ke zkoumání např. místní dialektologie. Dalším specifikem slangu, které má vliv na menší metodologickou propracovanost badatelských postupů je, že tyto jazykové útvary nejsou charakterizované pouze slovní zásobou, ale také se zde více uplatňují například sociální faktory. Také je nutno konstatovat, že zkoumání slangových jevů je značně variabilní, jelikož různé slangy mají také různou dynamiku vývoje. I samotný sběr materiálu ze slangového prostředí není vždy úplně jednoduchý, jelikož ne všechna slangová prostředí jsou dobře přístupná. Dalším specifikem slangu je, že se často jedná i o expresivní vyjadřování a že není vždy realizovaný stejným strukturním útvarem národního jazyka a tím pádem je jeho zkoumání obtížnější. (Hubáček, 1981)

Teoreticky se zabývalo slangem mnoho jazykovědců. O slanzích vyšly buď jejich práce monotematické anebo naopak práce teoretické. Následující část této práce bude tedy zaměřena na různá pojetí slangů jazykovědci a postupně budou představeni někteří autoři a jejich chápání slangu. (Hubáček, 1981)

V naší domácí literatuře je za základní a výchozí monografickou stat' považována ta, kterou napsal F. Oberpfalcer-Jílek, *Argot a Slangy*. Zde autor píše, že jazyk českého národa má dvě podoby a to spisovnou a četná nářečí. Dále také rozčleňuje jazyk uvnitř, podle toho jaké je složení společnosti, která jazyk používá. Dle autora se slangem rozumí sociální diferencování jazyka mluveného. Ve své stati se autor zaměřuje nejprve na argot a následně svou pozornost upírá postupně na jednotlivé slangy (studentský, vojenský, myslivecký, slang sportovců a slangové prvky v mluvě některých povolání). F. Oberpfalcer-Jílek zmiňuje, že mnoho výrazů, které vznikly v užším kruhu lidí, postupně přechází do běžného jazyka ostatních členů národa. (Oberpfalcer-Jílek, 1934)

Dalším jazykovědcem, který se zabýval slangem, je František Trávníček. Ten ovšem ve své publikaci *Úvod do českého jazyka* neužíval slovo slang, ale užíval výrazy vrstvosá nářečí a vrstvosá mluva. Užívá tato pojmenování, jelikož výraz slang považuje za cizí. Trávníček udává pět příčin, které vedou k jazykovému rozlišování různých

společenských tříd anebo vrstev národa. První příčinou je, že každá společenská třída nebo vrstva národa má různou potřebu výrazových prostředků po stránce obsahové a že každý člověk používá pouze tolik výrazových prostředků, kolik jich potřebuje. Druhou příčinou je různé a zvláštní pojetí věcí, které znají i ostatní uživatelé jazyka. Třetí příčina je, že na vznik různých nářečí působí odlišné emocionální a citové vztahy mluvčích k věcem či osobám. Čtvrtou příčinou vrstevných rozdílů je snaha některých společenských vrstev, aby byla jejich mluva pro ostatní vrstvy nesrozumitelná. Posledním bodem je snaha o úspornost, krácení a odlišnost výrazových prostředků. (Trávníček, 1948)

Adolf Kellner je další, kdo se slangem zabýval. Ten obdobně jako Trávníček nepoužíval výraz slang, ale užíval termín vrstvová nebo také společenská nářečí. Kellner ve své publikaci *Úvod do dialektologie* charakterizuje slangy ve srovnání s nářečím tím, že „*postrádají jakékoli jazykové samostatnosti a jsou tedy odsouzeny k postupnému vymírání*“. Dále o nich tvrdí, že nemají svou vlastní gramatickou stavbu a že k jejich užívání dochází pouze v určitých skupinách lidí. To je podle něj ten důvod, proč mají vrstvová nářečí třídní charakter. O vrstevných nářečích píše, že zachovávají svou výjimečnost a je v nich patrná snaha o odlišení se. Ještě zmiňuje, že vlastní sociální dialekt je vždy používán spolu s obecným jazykem a nikdy není jedinou formou, kterou mluvčí využívá. Kellner se také ve své práci zabývá hlavními typy vrstevných nářečí a rozděluje je podle skupin lidí, kteří je využívají. (Kellner, 1954, str. 75)

Nejdůkladnější ze všech výkladů předkládá domácí autor Lumír Klimeš ve své publikaci *Příspěvek k poznání západočeského slangu*. Ten předkládá přehledný výčet všech termínů, které využívají jak čeští, tak zahraniční autoři (např. nářečí sociální, společenská, speciální, vrstvová, žargon, slang, apod.). Také předkládá svůj další návrh termínů, který zdůvodňuje okolnostmi a podmínkami, během nichž probíhá jazyková komunikace. Jako podmínky a okolnosti uvádí např. podobný způsob práce a obživy, blízké zájmy. Jako společný souborný termín navrhuje autor termín sociální mluva. Tu pak rozděluje na slang a argot. Slang pak ještě dále rozděluje na profesionální a skupinový. (Hubáček, 1981)

Pokud bychom shrnuli pohled na slang z hlediska českých lingvistů a literatury, je možné konstatovat, že dělení slangu směřuje k rozdělení na profesionální a zájmový. Dále

se také ukazuje, že termín nářečí + nějaké přídavné jméno je spíše nevhodný. (Hubáček, 1981)

Na závěr této kapitoly, která pojednává o různém pojetí slangu, můžeme citovat Hubáčka, který uvádí možnou definici slangu: „*slang je svébytná součást národního jazyka, jež má podobu nespisovné vrstvy speciálních pojmenování realizované v běžném (nejčastěji polooficiálním a neoficiálním) dorozumívacím styku lidí vázaných stejným pracovním prostředím nebo stejnou sférou zájmů a sloužící jednak specifickým potřebám jazykové komunikace, jednak jako prostředek vyjádření příslušnosti k prostředí či k zájmové sféře.*“ (Hubáček, 1981, str. 18) I tato definice zahrnuje možné rozdělení slangu na profesní a zájmový. Celé toto pochopení slangu vychází z prací, které zpracovali různí čeští jazykovědci. (Hubáček, 1981)

3.4 Aspekty slangu

Abychom získali komplexnější pohled na slang, je nezbytné uvést, jaké jsou jeho aspekty. Slang se dá posuzovat ze dvou hledisek. První je hledisko jazykové a druhé je hledisko mimojazykové. (Hubáček, 1981) Ve všech následujících podkapitolách, které se týkají aspektů slangu, práce vychází z Hubáčkovy publikace *O českých slanzích*, 1981.

3.4.1 Jazykové aspekty slangu

Mezi jazykové aspekty slangu se řadí: *nespisovnost, komunikativní funkčnost a využívání produktivních pojmenovávacích postupů při tvoření, systémovost, snaha o pojmovou diferenciaci, stav odborné terminologie, vyjadřování expresivity a vhodnost pro mluvené jazykové projevy.* (Hubáček, 1981, str. 19)

3.4.1.1 Nespisovnost

Mezi základní jazykové aspekty slangu se řadí nespisovnost. Slangové názvy jsou vlastně synonymní nespisovná pojmenování pro názvy spisovné např. *kapák* - kapací infuze. Je ale důležité podotknout, že slangové výrazy mají různou míru spisovnosti. Některé se pohybují na hranici spisovnosti a jiné jsou vyloženě nespisovné. Zde se většinou jedná např. o výrazy silně expresivní nebo někdy i o vulgarismy.

3.4.1.2 Komunikativní funkčnost

Mezi další aspekty slangů patří jejich komunikativní funkčnost. Slangové výrazy jsou často vytvořené tak, aby byly stručné, výstižné a významově jednoznačné v užitém kontextu. Velmi aktuálním prostředkem tvoření slangových výrazů je univerbizace, která vyhovuje požadavku stručnosti a výstižnosti a je častým způsobem vzniku slangových názvů. Při univerbizaci se mění víceslovné pojmenování v jednoslovné. Univerbizace se uplatňuje při tvoření slangových výrazů velice často. Jako důkaz, že univerbizace je ve slangu velmi aktuální, může sloužit fakt, že sousloví neboli slangová pojmenování sdružená se vyskytují jen velmi málo.

3.4.1.3 Systémovost

Aspekt systémovosti lze ve slangu spatřovat především v tom, že slangové výrazy tvoří systém jako sémanticko-lexikální jednotky. Je tedy možné mezi nimi sledovat závislost jak v rovině obecně slangové, tak i uvnitř jednotlivých slangů. Podle Hubáčka se jako systémové jeví pouze výrazy jednoslovné. Jak již bylo zmíněno výše, výrazy sdružené se ve slangu vyskytují málo, a když už, tak se u nich objevují příznaky expresivity. Systémovost se uvnitř jednoho slangu projevuje tím, že se slangovými výrazy označují nejdůležitější jevy jedné třídy a stejné významové kategorie.

3.4.1.4 Snaha o pojmovou diferenciaci

Snaha o pojmovou diferenciaci může být ve slangu větší či menší ve srovnání s odborným vyjádřením. Záleží ovšem na konkrétních pojmenovávacích potřebách v pracovním či zájmovém prostředí. Ovšem někdy pojmová diferenciacie vypadá jako averze vůči tomu, co je mimo prostředí časté a v určitém prostředí málo výrazné.

3.4.1.5 Stav, propracovanost, přístupnost a stupeň praktického využívání odborného názvosloví

Mezi další jazykové aspekty slangu řadíme stav, propracovanost, přístupnost a stupeň praktického využívání odborného názvosloví. Tento aspekt si všímá toho, že ne všechna prostředí mají úplně stejné podmínky. Jde o to, že např. v prostředích starších a tradičnějších se česká terminologie postupně dotvářela a mohla využívat až po ustanovení československé samostatnosti. Jednalo se např. o oblasti řemesel, vojenství,

administrativy, hutnictví, apod. To, že v různých oblastech chyběla česká terminologie, bylo hlavně v důsledku tehdejší politické situace (do vzniku státní samostatnosti). Zároveň je to také důvod, proč v českých slanzích existuje mnoho slangových názvů, které mají německý původ. Slangové názvy z přejaté terminologie nebývaly expresivní. Expresivita se u nich objevila až později, když docházelo ke tvoření slangových výrazů v konfrontaci s domácí terminologií. K dotváření terminologie docházelo i v prostředích „netradičních“. Zde se výrazy utvářely až zároveň s tím, když bylo potřeba terminologii používat nebo dokonce dodatečně v oborech, ve kterých se oblast činnosti prudce rozvíjela (např. obor zdravotnictví).

3.4.1.6 Snaha o vyjádření expresivity

Předposledním jazykovým aspektem slangu je snaha o vyjádření expresivity. Ve slangu vedle sebe existují výrazy, které jsou neexpresivní a jež slouží pouze k potřebě běžného pojmenování, vedle slov obsahujících příznaky expresivity.

3.4.1.7 Požadavky mluvených projevů

Posledním jazykovým aspektem jsou požadavky mluvených projevů. Při tvoření jsou na slangy kladeny požadavky vyhovět specifické povaze mluvených projevů. Jde tedy o to, že se vždy jedná o názvy popisné tedy motivované a nejde o názvy značkové, nemotivované.

3.4.2 Mimojazykové aspekty slangu

Mimojazykové aspekty slangu mohou být uplatňovány s různou intenzitou. *Patří mezi ně stupeň uzavřenosti (výjimečnosti) určitého prostředí, věkové a sociální složení příslušníků určitého prostředí a psychické faktory.* (Hubáček, 1981, str. 25)

3.4.2.1 Stupeň uzavřenosti prostředí

Prvním mimojazykovým aspektem je stupeň uzavřenosti prostředí. Jedná se o to, že stupeň uzavřenosti prostředí je různý. V každém prostředí jsou různé podmínky pro vytváření a využívání slangových výrazů. Jsou prostředí, která jsou před veřejností uzavřená např. hornické či hutnické. Tím pádem je nemožné, aby na dané prostředí působily vnější vlivy z prostředí veřejného např. během pracovní směny. Ovšem jsou naopak také prostředí otevřená a můžou na ně tedy působit vlivy veřejnosti např. prostředí

studentské či úřednické. V důsledku toho je možné konstatovat, že v prostředích uzavřených je větší ustálenost slangových výrazů. Také z něj slangové výrazy nepronikají ven. Jako další má vliv na tvorbu slangových výrazů i stáří prostředí nebo zájmové činnosti, rychlost rozvíjení či jeho tradice. Různá tradiční česká prostředí prodělávají velký rozvoj a díky němu v nich vznikají nová slangová spojení. Oproti tomu jsou ale prostředí nebo činnosti a profese, které postupně zanikají a jejich slangové výrazy se stávají zastaralé. Ty je pak možné dohledat např. v literatuře.

3.4.2.2 Různé složení příslušníků slangového prostředí

Druhým mimojazykovým aspektem je různé složení příslušníků slangového prostředí. Tímto faktorem je myšleno, že v některých prostředích se pohybují spíše mladší lidé, kteří mají sklony se vyjadřovat vtipně, expresivně a neotřele. Jedná se např. o prostředí vojenské či studentské. V těchto prostředích se ale jeho příslušníci často střídají, jelikož se jejich životy posouvají dál. Není to tedy stejné jako v prostředích jiných, ve kterých lidé setrvávají desítky let. Variabilita slangových výrazů je také dána tím, že se v různých např. zájmových prostředích vyskytují různí lidé s různým vzděláním a odlišnými povahami.

3.4.2.3 Psychický faktor

Posledním mimojazykovým aspektem, který se ve slanzích uplatňuje, je psychický faktor. Psychické faktory se projevují hned dvěma způsoby. První je snaha příslušníků určitého prostředí, aby jejich vyjadřování o činnosti bylo nějakým způsobem výjimečné. Do tohoto bodu spadá také jejich snaha o začlenění se do prostředí nového či dokázání jejich příslušnosti k prostředí. Ve druhém případě hrají psychické faktory roli u lidí, kteří se snaží do slangového prostředí dostat. Ovládnutí slangových výrazů je totiž podvědomě chápáno jako začlenění se do pracovního nebo zájmového společenství.

3.5 Způsoby tvoření slangových názvů

Slangy se tvoří stejnými pojmenovávacími postupy jako běžná slovní zásoba ostatních útvarů národního jazyka, kterého jsou součástí. Jednak jsou to slovotvorné postupy, při kterých nové pojmenování vzniká tvořením nových slov. A dále jsou to postupy, při nichž se využívá názvů již existujících. Slangové názvy se tedy mohou tvořit

odvozováním, skládáním, zkracováním anebo sémantickým tvořením pojmenování, tvořením víceslovných pojmenování, přejímáním, mechanickým krácením a překrucováním. (Hubáček, 1971)

Při tvoření slangů existují nejčastější postupy, kterými vznikají nová slova. Při zkoumání onomaziologických postupů ve slovní zásobě slangů se k problematice přistupuje tak, že se vychází z jednotlivých způsobů, kterými jsou tvořeny jednotlivé slovní druhy. Je také nezbytné zmínit, že ve slovní zásobě slangů jsou zastoupeny hlavně určité slovní druhy. Nejčastější jsou podstatná jména a slovesa, méně častá jsou pak přídavná jména a příslovce. (Hubáček, 1988)

3.5.1 Odvozování

Pro slangy je odvozování velice častým slovotvorným procesem. Odvozování se často realizuje pomocí tzv. příponového odvozování a uplatňují se hlavně produktivní přípony. Odvozená podstatná jména se po vytvoření řadí do různých významových a slovotvorných kategorií. Mezi tyto kategorie se řadí kategorie názvů osob, kam patří jména činitelská, konatelská, nositelé vlastností a přechýlená jména. Jako další je kategorie názvů prostředků, kam se řadí jména prostředků, nositelů vlastností, jména zdrobnělá a jména zvětšitelá. Další je kategorie názvů dějů. Do té se řadí názvy činností, které jsou chápány i jako zaměstnání. Dalšími kategoriemi mohou být názvy zvířat, místní názvy, názvy děje nebo názvy vlastností. (Hubáček, 1971)

Nyní uvedeme pro představu příklady tvoření odvozováním. Činitelské názvy osob se tvoří nejčastěji příponou -ák. V lékařském slangu např. *ležák* – tedy ležící pacient. Konatelské názvy jsou tvořeny nejčastěji příponami -ař, -ář, -ák. Z lékařské terminologie např. *plicář* – lékař z plicního oddělení. Co se týká přechýlených názvů tak ty vznikají nejčastěji za pomoci přípony -ka, např. *očářka* – oční lékařka. (Hubáček, 1988)

3.5.2 Skládání

Další způsob tvoření slangových názvů, který je ovšem méně častý než odvozování, je tvoření slov skládáním. Skládání se používá tam, kde je potřeba či snaha vytvořit jednoslovné pojmenování (jedná se tedy o univerbizaci). Skládáním často vznikají tzv. hybridní složeniny, které slouží jako přechod k odborným slovům. V hybridních

složeninách jsou využívány slovní základy jako auto-, radio-, elektro-, foto-. (Hubáček, 1971)

3.5.3 Zkracování

Dalším způsobem tvoření slangových slov je zkracování. Zkracováním mohou vznikat jednak iniciálové zkratky a jednak slangová slova zkratková. Iniciálové zkratky vznikají hlavně ve snaze využít je v mluvených projevech a zachovat jejich odborné označení. Zkratková slova vznikají s cílem imitovat skutečná slova. Slova, která vznikají zkracováním, jsou utvářena primárně za účelem dostat kratší a zvukově zjednodušené vyjádření. (Hubáček, 1971)

3.5.4 Mechanické krácení

Mechanické krácení je typický slovotvorný postup ve slovní zásobě slangů. Při tomto onomaziologickém postupu vznikají pojmenování, která jsou kratší a zvukově zjednodušená. Pro názvy vzniklé tímto způsobem je typické, že mají menší počet slabik než slovo původní, zjednodušené souhláskové skupiny nebo jsou popřípadě i jinak hláskově upravovány např. *gynda* či *patola*. (Hubáček, 1971)

3.5.5 Překrucování

Překrucování je slovotvorný postup, jenž je velmi podobný mechanickému krácení a který význam slova nemění, ale pouze ho modifikuje. Motivace překrucování může být např. snaha o odlišení zvukové podoby slangového slova od podoby spisovné nebo snaha o jazykovou hru či dvojsmyslnost. (Hubáček, 1988)

3.5.6 Přenášení slovního významu

Přenášení slovního významu je jinými slovy sémantické tvoření slov. Jedná se o metaforické a metonymické přenášení významu. Metaforické přenášení významu je přenášení na základě podobnosti vnějších znaků a metonymické přenášení vzniká na základě podobnosti vnitřních znaků. (Hubáček, 1988)

3.5.7 Víceslovná pojmenování

Víceslovná pojmenování (tedy pojmenování sdružená nebo frazeologismy) se ve slangu realizují velice zřídka, jelikož jak už bylo popsáno výše, ve slangu je spíše tendence k univerbizaci. Snaha získat jednoslovné výstižné pojmenování ve slangu převažuje,

nicméně i víceslovná pojmenování zde mají své zastoupení. Ve slangu také existují verbální frazeologismy. To jsou ustálená slovní spojení, která mají jako svůj základ sloveso. V těchto spojeních alespoň jedno slovo ztrácí svůj význam a nabývá významu přeneseného. Jako příklad víceslovných pojmenování můžeme uvést například spojení *hodit se marod*. (Hubáček, 1988)

3.5.8 Přejímání

Přejímání slov z cizích jazyků je dalším způsobem, jak se dostávají do slangové zásoby nová slova. K přejímání slov dochází, pokud v našem jazyce chybí domácí terminologie pro daný výraz, pokud je snaha o zachování specifických pojmů v určitém prostředí. Dalšími důvody pro přejímání slov je snaha o zjednodušené vyjádření, pokud pro daný výraz v našem jazyce nenacházíme víceslovné pojmenování. Přejímané výrazy jsou ovšem upravovány a přizpůsobovány po stránce zvukové a slovotvorné, aby zapadly do systému našeho jazyka. Spousta přejatých slangismů pochází z němčiny, jelikož tyto názvy byly přejaty v minulosti. V dnešní době už tvoří velkou část přejatých názvů slova z angličtiny, menší pak slova z francouzštiny či ruštiny. (Hubáček, 1988)

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Zdravotnický slang

Lékařský slang je vrstva nespisovného jazyka, kterou mezi sebou využívají lékaři, zdravotní sestry a zdravotničtí pracovníci při své běžné komunikaci. Lékařský slang se snaží především o co nejvýstižnější, pohotové, úsporné a zjednodušené vyjádření. Hlavním onomaziologickým prostředkem, který se v lékařském slangu uplatňuje, je univerbizace. Ta z víceslovných pojmenování vytváří pojmenování jednoslovné. Dále je často uplatňovaný proces mechanického krácení a také překrucování. Ač se to člověku, který není součástí zdravotnického personálu, nemusí zdát na první pohled patrné, v lékařském slangu se téměř nevyskytuje emocionalita a expresivita. Laikovi lékařský slang může připadat jako snaha zamaskovat před pacienty nepříjemnou situaci či fakt. Stejně tak jako v oficiální lékařské terminologii existují v lékařském slangu pojmenování pro pracovníky, názvy nemocí, medicínské obory či pomůcky a přístroje. (Hubáček, 1981)

Uznávaný český lékař Antonín Doležal ve své knize *Lékařský slang a úsloví* udává ještě jiné třídění slangových názvů, než jaké je v práci doposud uvedeno. Podle autora lze slangová slova roztrždit do několika kategorií. Nahlíží na kategorizaci zdravotnického slangu především z pohledu emotivního a také z pohledu vlastní zkušenosti. Jednak jsou to slova vzniklá zkracováním, ale tato problematika již byla popsána výše. Dále uvádí, že se ve zdravotnickém slangu vyskytují deminutiva tedy zdrobněliny. Ty jsou vesměs spojeny s nějakým emočním postojem. Mezi deminutivy uvádí slova jako *gravid'átko* – těhotná žena či *hydrouš* – hydrocefalus. Další kategorií slov je *iocus niger* neboli černý humor. Ten nejčastěji užívají zdravotníci jako odlehčení situace, zvláště pokud se pohybují celý život na stresujících odděleních nebo patologii. Jedná se slangové výrazy jako *puzzle* – polytrauma, přidušený člověk může být *hadrák*, anesteziolog *jde dusit* – jde dát pacientovi narkózu. Z ostatních kategorií, které autor uvádí, jsou to např. slova vulgární, obscénní, slova znevažující, slova vzdělanců či slova vyumělkovaná. (Doležal, 2007)

4.2 Historie lékařské terminologie

Aby bylo možné dobře porozumět zdravotnickému slangu, je zajisté dobré znát také základy a historii lékařské terminologie, ze které tento slang vychází. Lékařská

terminologie se utvářela a vyvíjela společně se vznikem medicíny. Její začátky se tedy tradují již do starého Řecka a Říma. Původní terminologii utvořil Hippokratés, který je považován za otce medicíny. Lékařská terminologie vznikala převážně v latině. Dodnes je ovšem dobře známo, že latina se v medicíně užívá stále. (Bozděchová, 2009)

Česká lékařská terminologie si také prošla dlouhou vývojovou cestou. Ta souvisela hlavně s rozvojem lékařství a jednotlivých oborů u nás. Nejstarší terminologie obvykle používala slova, která měla široký význam a později se až upřesňovala a specifikovala. Poté se v období národního obrození do lékařství dostávaly termíny přejaté ze slovanských jazyků a také se utvářely domácí neologismy. V období národního obrození byla latinská terminologie na ústupu a využívalo se hlavně terminologie české. Velkou zásluhu v rozvoji lékařské terminologie mělo vydání prvních novodobých českých lékařských slovníků. Později ve 20. století se v české lékařské terminologii uchovávaly latinské termíny. Některé z nich se překládaly do češtiny a počesťovaly. Současná česká lékařská terminologie poukazuje na časový odstup a promítají se do ní také prvky přejaté z jiných jazyků. Příkladem mohou být termíny z angličtiny. V těchto případech se jedná hlavně o některé zkratky. Dnes je tedy lékařská terminologie „*logicky vytvořený soubor názvů, které správnou gramatickou formou vyjadřují odbornou náplň lékařských pojmů, popřípadě odrážejí jejich složitější vnitřní vztahy.*“ (Bozděchová, 2009, str. 87)

Abychom následně mohli provádět např. sémantickou analýzu slangu, je zajisté dobré nejprve uvést okruhy lékařských termínů, které existují. Lékařské termíny jsou známy svou logickou uspořádaností a je možné je klasifikovat podle věcných souvislostí nebo náležitostí k jednotlivým lékařským oborům. Samotnou medicínu lze rozdělit na několik různých disciplín – teoretickou, preklinickou, klinickou, komplementární. Ovšem tyto disciplíny se mnohdy různě prolínají a není tedy možné přesně vymezit jejich hranice. Také neustále vznikají nové obory a dochází tedy k aktualizaci lékařské terminologie. Sémantická klasifikace lékařských termínů umožňuje rozčlenit je do několika tematických okruhů. Těmito okruhy rozumíme lidské tělo a jeho části, člověk a jeho zdravotní stav, lékařské a léčebné úkony. Pod tyto tři okruhy spadají ještě další podoblasti, které s danou sémantickou kategorií souvisí. (Bozděchová, 2009)

4.3 Zvláštnosti lékařské terminologie

Lékařská terminologie má tisíciletou tradici a neustále se vyvíjí. Mezi její zvláštnosti patří, že pochází z latiny a řečtiny. Latina se v lékařské terminologii projevuje spíše v anatomických pojmech a řečtina zase v názvosloví klinických oborů. Každý zdravotník tedy k porozumění potřebuje alespoň základní znalost klasických jazyků, aby si lépe zapamatoval termíny a dorozuměl se s dalšími odborníky. Další zvláštností, která byla popsána výše, jsou termíny přejaté z jiných jazyků – němčina a angličtina. Poslední zvláštností medicínského názvosloví je názvoslovná ambivalence. Užívají a preferují se názvy, které jsou užitě v učebnicích a odborných slovnících. Vedle těchto pojmů se ale ještě objevují často používané názvy a obraty, které jsou oblíbené a dobře srozumitelné, ale nejsou oficiální. Jedná se o různé metafory, úsloví a rčení. (Pacovský, Sucharda, 2008)

4.4 Sémantická klasifikace slangových výrazů

Pokud se budeme zabývat analýzou zdravotnického slangu, sémantické hledisko zajisté nesmíme vynechat. Vzhledem k rozmanité lékařské terminologii, ve které se objevuje velké množství nejrůznějších pojmenování prakticky pro cokoli, bude sémantická analýza velmi pozoruhodná. Je zajímavé zjistit, jak specifické a různorodé výrazy si zdravotníci utvořili. Po následující analýze jistě bude možné konstatovat, že jsou slova mnohdy velice trefná a výstižná. Jak již bylo zmíněno výše, lékařská terminologie se dá rozdělit do několika sémantických oblastí. Pro tuto práci si jich vymezíme několik. Slangové názvy rozdělíme do několika kategorií, aby bylo rozdělení přehledné.

- Názvy nemocničních oddělení, lékařských oborů, místností a budov
- Názvy osob – lékařů, pacientů, zdravotníků
- Názvy onemocnění, patologických projevů
- Názvy zdravotnických výkonů, operací a činností
- Názvy léčiv a léčivých přípravků, nástrojů, přístrojů a zdravotnických pomůcek
- Názvy orgánů lidského těla

4.4.1 Názvy osob – lékařů, pacientů a zdravotníků

Ve zdravotnictví se pohybuje mnoho zaměstnanců na různých pozicích. Dá se tedy předpokládat, že pro velkou část z nich si zdravotnický personál utvořil slang, kterým se

těmto osobám přezdívá – jedná se o lékaře, sestry či další zdravotnické pracovníky. Totéž platí i o pacientech, kteří podstupují nějakou léčbu či lékařské zákroky.

Pojmenování lékařů jsou velice často užívaná nejen mezi lékaři, ale hojně se těchto názvů využívá i mezi pacienty. Slangová pojmenování jsou často motivována názvem oboru, ve kterém daný lékař pracuje např. *obvod'ák* – obvodní lékař, *závod'ák* – závodní lékař, *árař* – lékař pracující na anesteziologicko-resuscitačním oddělení, *zubák* – zubař, *gyndař* – gynekolog, *očař* – oční lékař, *ušař*, *ušák* – ušní lékař. Některé názvy lékařů mohou působit expresivně – *čůrolog* – urolog, *psychouš* – psychiatr, *nervák* – neurolog. Variabilitu pojmenování bylo možné zaznamenat u funkce primáře. Zde se objevila pojmenování jako *starej*, *primár*, *primátor* nebo *primča*.

Zdravotní sestry jsou stejně jako lékaři nazývány buď podle oddělení na kterém se pohybují, ale častější je jejich pojmenování podle funkce, kterou ve svém zaměstnání vykonávají. Zaznamenáno bylo pojmenování *vrchní* pro vrchní sestru, *stanice* – pro staniční sestru. *Sálovka* je zdravotní sestra pracující na operačním sále. *Oška* je pojmenování pro ošetřovatelku. *Dietka* je dietní sestra. *Laktačka* je laktační poradkyně. Všeobecné označení pro zdravotní sestru je *ségra*.

Pro pacienty existují obecné pojmenování *pacoš* nebo *klioš* - klient. Zde záleží jak je kdo pacientům zvyklý říkat. Pojmenování pacientů jsou mnohdy motivována jejich současným stavem např. *těhulka* – těhotná žena, *císařovna* - žena rodící císařským řezem, *primka* – prvorodička, *hysterka* – hysterická pacientka, *ležák* – ležící pacient upoutaný na lůžko, *cukrář* - diabetik.

Ve zdravotnictví se pohybují také další nezdravotničtí pracovníci. Mezi ně patří např. studentky středních škol vykonávající praxi v nemocnici. Pro ty existuje označení *žákyňka*. Další nezdravotničtí pracovníci jsou sanitáři. Těm se říká *lapiduši* či *zřízenci*. Pro úplně nezdravotnické pracovníky, kterými jsou zaměstnanci pohřební služby, se objevilo pojmenování *havrani*.

4.4.2 Názvy nemocničních oddělení, lékařských oborů, místností a budov

Názvy místností či oddělení jsou také velmi často používané. Tyto výrazy jsou nejčastěji vytvořené univerbizací či zkracováním. Mezi názvy oddělení se objevila

pojmenování jako *traumačka* – traumatologické oddělení, *hemačka* – hematologické oddělení, *chíra*, *chirda* – chirurgické oddělení, *psychna* – psychiatrické oddělení, *gynda* - gynekologické oddělení, *čůrologie* – urologické oddělení, *biochemka* – oddělení biochemie, *konorárka* – koronární jednotka intenzivní péče, *metabolka* – metabolická jednotka intenzivní péče. Vyskytuje se také název vzniklý ze zkratky JIP pro jednotku intenzivní péče – *jipka*. Pro oddělení léčby dlouhodobě nemocných (LDN) je typické pojmenování *eldéenka*. Další je pojmenování *emery*, to je zkrácený název pro oddělení urgentního příjmu nebo také na mnohých místech nazýváno emergency podle anglického názvu. Pro názvy specifických oborů či míst v nemocnici existuje název *transfuzka* - transfuzní stanice nebo *laborka* – laboratoř. Označení pro rychlou zdravotnickou záchrannou pomoc je *rychlá*. V dotazníku se vyskytlo také pojmenování pro protialkoholní léčebnu vzniklé na základě metaforické podobnosti – *odmašťovna*. Pojmenování, které se vyskytlo pro oddělení septické chirurgie a na první pohled se zdá velmi expresivní je *špína*. Nově vzniklé a hlavně v nemocnici často užívané je pojmenování *kovidárna* pro oddělení na kterém leží pouze pacienti s nemocí Covid-19.

Pro označení místností se používají často výrazy univerbizované nebo pak názvy vzniklé na základě podobnosti. Byly zaznamenány výrazy jako *lékařák* – lékařský pokoj, *dospávák* – dospávací pokoj, *pooperák* – pooperační pokoj, *dvoják* – pokoj pro dva pacienty, *troják* – pokoj pro tři pacienty. Slangové názvy, které vznikly na základě přenášení slovního významu, jsou např. *močárna* – místnost na slévání moči, *hekárna* - místnost pro rodičky nebo *háječek* – místnost pro ležící pacienty.

4.4.3 Názvy zdravotnických výkonů, operací a vyšetření

V této kategorii sémantických názvů se opět budeme setkávat s častou univerbizací. Jedná se o veškeré lékařské či zdravotnické zákroky a činnosti. Do této skupiny je možné zařadit doopravdy velké množství všech názvů. Mezi názvy výkonů patří např. všechny slovesné názvy činností jako *odbouchnout* – podat defibrilační výboj, *dát flašku* – nechat pacientovi kapat infuzi, *dát cukr* – podat pacientovi 40% glukózu při hypoglykemii, *dát dvanáctku* – natočit pacientovi 12svodové EKG. V těchto třech předcházejících případech můžeme slangové výrazy *dát flašku*, *dát cukr*, *dát dvanáctku* označit jako víceslovná pojmenování. Dále mezi názvy výkonů patří např. *vyfotit* – udělat rentgenový snímek, *jít*

polykat šlauf – jít na gastrokopické vyšetření, *zatubit* – provést endotracheální intubaci nebo *lejt* – masivně krvácet. Do této kategorie spadá také frazém *udělat nohy* nebo také *paty vaty* – provést bandáž dolních končetin.

Mezi názvy operací, vyšetření či léčebních procesů řadíme např. *abdominálka* - břišní operace, *kajzr, císař* – císařský řez, *vejškrab* – interrupce, *totálka* - totální endoprotéza kyčelního kloubu, *gastroška* – gastrokopie, *kološka*, *kolono* - kolonoskopie, *chemoška* – chemoterapie, *bronchoška* – bronchoskopie, *lumbálka* - lumbální punkce, *sternálka* - sternální punkce, *rektoška* – rektoskopie.

Laboratorní vyšetření se nejčastěji provádějí z krve. Z toho důvodu je sem zařazen např. *krvák, krevňák* – krevní obraz. Dále se často objevoval pojem *jaterky* – jaterní testy, *séroška* – sérologie, *bakterka* – bakteriologie, *křížák* – křížový test. Z klasických či nelaboratorních vyšetření se objevovalo označení *cétéčko* – CT vyšetření. *Změřit glymču* znamená zjistit hladinu glykémie. Tím se tedy dostáváme k výrazu *glýca* či *glymča* – glykémie neboli hladina krevního cukru. Výraz užívaný v ordinaci praktického lékaře je *preventivka* – preventivní prohlídka.

Díky dotazníkům bylo také možno zaznamenat názvy pro výjezdy zdravotnické záchranné služby. Výjezd primárního typu nebo také výjezd s největší prioritou důležitosti se nazývá *primár*. Výjezd sekundárního typu se nazývá *sekundár*. Zde si můžeme povšimnout, že pojem *primár* se používá v nemocnici v Táboře jako označení pro primáře a na výjezdovém stanovišti se tento pojem používá pro označení typu výjezdu. Jedná se zde o čistě náhodnou shodu a v kontextu používání by nemělo dojít k záměně, jelikož každá skupina zdravotníků tento výraz používá jen tak, jak je zvyklá a ne v obou významech.

4.4.4 Názvy léčiv a léčivých přípravků, nástrojů, přístrojů

4.4.4.1 Léky a léčivé přípravky

Kategorie názvů léčiv, léčivých přípravků nástrojů a přístrojů je také velmi obsáhlá. Především u kategorie léčiv je důležité podotknout, že pokud zdravotníci užívají slang v případech léčiv, která jsou podávána na indikaci lékaře, je nutné, aby s ním byli všichni velice dobře obeznámeni a nemohlo dojít k žádné záměně, která by pak mohla nést

závažné následky. Mezi názvy léčiv se nejčastěji objevuje *fýzák* tedy fyziologický roztok. To je velice často používaný výraz, jelikož fyziologický roztok se používá ve zdravotnictví i zdravotnické záchranné službě na denní bázi. Dále se objevovaly pojmenování pro roztoky, *ringer* pro Ringerův roztok a *hartman* pro Hartmannův roztok. *Géčko* se používá jako slangový výraz pro 5% roztok glukózy. Dále se objevovaly názvy pro léčivé přípravky. Slangové pojmenování *mlíko* je pojmenování celkového nitrožilního anestetika Propofol a vzniklo na základě metaforické podobnosti, jelikož Propofol je kapalina, která je bílé barvy a vypadá tedy jako mléko. Další slangové výrazy jsou *apač* pro Apaurin, lék ze skupiny anxiolytik. *Sukcák* je slangové označení pro lék Sukcynylcholin. *Ondra* je označení pro antiemetikum Ondasetron. Toto je označení, které používají hlavně záchranáři Zdravotnické záchranné služby Jihočeského kraje. *Tetrák* se používá pro Tetracyklin a dva výrazy existují pro Penicilin – *peňoš* či *peňák*. *Nor* je označení Noradrenalinu. Slangové pojmenování, které proniká i do běžné mluvy nezdravotnických pracovníků je *rajčák* neboli rajský plyn. Slangové pojmenování, které je oblastní a jeho užívání je typické pouze pro zdravotníky z Tábora je název masti *Balíkovka*. Jedná se o mast, která je pojmenovaná podle kožního lékaře MUDr. Balíka. Z kategorie mastí se dále používá výraz *Višňák*. To už je pojmenování celkem rozšířené, ne pouze oblastní. Jedná se o Višněvského balzám. Dále se v dotazníku objevil výraz *bonbónek* jako označení pro tabletu a obecně známý výraz *céčko* pro Vitamin C nebo *ibáč* pro Ibalgin.

4.4.4.2 Nástroje a přístroje a pomůcky

Veškeré nástroje a přístroje užívané ve zdravotnictví budou další velmi rozšířenou kategorií. Přístroj, pro který se vyskytlo nejvíce pojmenování, je pulzní oxymetr nebo také jinak řečeno saturační čidlo. Jedná se o jeden přístroj a pojmenování, která se pro něj v dotazníku objevila, byla následující – *oxouš*, *oxík*, *saturátka*, *pulzák*. Dalším lékařským vybavením využívaným na denní bázi je fonendoskop, kterému se říká *uši*. Hojně se také vyskytovaly názvy nejčastěji užívaných pomůcek užívaných v nemocnici na běžných odděleních na denní bázi jako *emitka* – emitní miska, *bunina* – buničitá vata, *ruky*, *rukávky* - rukavice, *bažant* – močová nádoba pro muže. Pomůcky a nástroje užívané zejména na jednotkách intenzivní péče, operačních sálech a ve zdravotnické záchranné službě jsou pomůcky k zajištění dýchacích cest. Pojmenování pro intubační kanylu je

roura a laryngeální maska je *lama* nebo pokud se jedná o pomůcku na zajištění dýchacích cest dětí tak *lamička*. Laryngoskopu, který se používá právě k zajištění dýchacích cest, se říká *lžice*. Nástroje používané při kardiopulmonální resuscitaci jsou defibrilátor neboli *defík*, ruční křísící vak neboli *ambuvak* a ventilátor – *vent'as*. Pomůcky, které se používají k zajištění invazivních vstupů, jsou *centrál* – centrální žilní katétr. Nitrožilní kanyla má slangové pojmenování *motýlek*, užívané zejména v komunikaci s dětskými pacienty. Zajímavé názvy jsou pro defibrilační elektrody – *pádla*, *žehličky*. Do obecné češtiny se postupně dostal pojem *budík* jako označení pro kardiostimulátor. Označení ochranných pomůcek, které se začaly používat na denní bázi v souvislosti s onemocněním Covid-19, a které už dnes tvoří také součást obecné češtiny, jsou výrazy *náhubek*, *nádržka* – rouška či *respík* – respirátor.

Toto by byla velice obsáhlá kategorie, jelikož skoro každá pomůcka má nějaký slangový název. Vybrala jsem ještě často používané výrazy jako *dvojka*, *pětka*, *desítka* či *dvacka* jako označení pro stříkačky, podle toho kolik ml tekutiny se do nich vejde (*dvojka* - 2ml stříkačka). Zdravotníci záchranáři často užívají pojem *troky* – nosítka, *schodolez* – křeslo, které je určené k transportu osob po schodech, *vakuovka* – odsávací dlahy, *žanetka* – Janettova stříkačka.

4.4.5 Názvy onemocnění, patologických projevů

Z patologických projevů se v dotazníkovém šetření objevovalo označení *bércák* pro bércový vřed. Označení pro hypoglykémii se používá napříč různými obory. Nejčastěji se vyskytovalo pojmenování *hypo* či *hypka*. *Céempéčko* je označení pro cévní mozkovou příhodu. Na iktové jednotce či zdravotnické záchranné službě se používá slovní spojení *ziktěl se* - prodělal cévní mozkovou příhodu. Na plicním oddělení či na interním oddělení se používá výraz *pneumonka* pro zápal plic. Výraz, který už je součástí obecné češtiny, je např. *slepák* – akutní zánět slepého střeva. Nově vzniklé pojmenování, které je v posledních měsících často používané je *kovid'ák* pro onemocnění Covid-19. Z porodnického slangu se objevil výraz *kápéčko*, který znamená porod koncem pánevním.

4.4.6 Názvy orgánů a tkání lidského těla

I v této kategorii se objevily slangové názvy, které označují nějaký orgán či tkáň. Výraz charakteristický zejména pro gynekologii a pro porodnictví je *placka* – placenta

nebo *plodovka* – plodová voda. Ovšem i v ostatních oborech se hojně využívají pojmenování označující orgány, např. *štítnice* – štítná žláza, *močák* – močový měchýř, *kouleno* – koleno.

4.5 Způsoby tvoření zdravotnického slangu

V této kapitole se zaměříme na onomaziologické rozdělení výrazů zdravotnického slangu. Postupovat budeme podle kapitoly 3.5 *Způsoby tvoření slangových názvů* a u každé kategorie se zaměříme na výrazy, které vznikly konkrétním postupem.

4.5.1 Odvozování

Tento způsob tvoření slangových pojmenování se v našem dotazníku objevoval. Často se jedná o názvy osob či pacientů, kdy tyto názvy vznikají příponami –ař nebo –ka. Tento způsob tvoření lze dokázat na následujících případech: *árař* – ARO (anesteziologicko-resuscitační oddělení – slangově *áro*), *gyndař* – odvozeno od gynekologie, *plicař* – odvozeno od plicního oddělení, *ušař* – lékař na ušním oddělení, *chopňák* – odvozeno od chronické obstrukční plicní nemoci neboli CHOPN), *kovidák* (název nemoci) – odvozeno od covid, *obvodák* – obvodní lékař – od obvodní, *ležák* – ležící pacient, *mimotělák* – mimotělní oběh – od mimotělní, *zubák* – zubní lékař, *závodák* – závodní lékař, *těhulka* – těhotná žena – od těhotenství, *hekárna* – pokoj pro rodičky, od slovesa hekat, *vejškrab* – interrupce od vyškrábnout.

4.5.2 Skládání

Dalším slovotvorným způsobem tvoření slangových názvů je skládání. V našem dotazníku byla slova vzniklá tímto způsobem zastoupená málo. Bylo by možné sem zařadit výraz *fofrklacky* označující invalidní hole. Jedná se o pojmenování expresivní, které je dnes součástí obecné češtiny. Pojem vznikl kompozicí slova *fofr* ve významu rychlý a slova *klacek*.

4.5.3 Zkracování

Ve zdravotnictví a lékařském odvětví realizuje velice často, vznikají tak např. zkratky či slova zkratková. Ve zdravotnictví se zkracování používá zejména kvůli úspoře času. Jako příklad zkracování můžeme uvést *kápéčko* – poloha plodu koncem pánevním dolů, je to tedy zkratkové slovo vzniklé ze zkratky KP – konec pánevní. Dále název

vyšetření jako *cétěčko* – CT vyšetření, *céempěčko* jako název mozkové mrtvice neboli cévní mozkové příhody (CMP). *Chopn* jako klasické označení chronické obstrukční plicní nemoci. Pojmenování pro tuto nemoc používají mezi sebou všichni zdravotníci. *Ervěčko* jako pojmenování pro systém rendez-vous, ve kterém funguje lékař na zdravotnické záchranné službě. Jezdí k pacientům v malém autě a právě tomuto autu se říká *ervěčko*, jelikož k pacientovi v tuto chvíli přijedou dvě auta a na místě mají rendez-vous. *Ejtýbý* je slangové pojmenování antibiotik, které vzniklo na základě zkratky ATB. *Péemkáčko* neboli permanentní močový katétr, pro který se v nemocnici používá zkratka PMK.

4.5.4 Mechanické krácení

Mechanické krácení je také proces, který byl v našem dotazníku několikrát obejvil. Jedná se např. o názvy lékařských oborů či oddělení jako *chíra*, *chirda* – chirurgie, *traumačka* – traumatologie, *ortopka* – ortopedie, *gynda* – gynekologie, *patola* – patologie, *mikračka* – mikrobiologie, *hemačka* – hematologie, *biochemka* – biochemie, *emery* - emergency jako běžné označení pro urgentní příjem, *farmačka* – farmakologie, *revmačka* - revmatologie, *rehábka* – rehabilitace. Dále bychom sem mohli zařadit výrazy jako *histolka* – histologie, *laborka* – laboratoř, *vent'as* – ventilátor, *defík* – defibrilátor, *hypo* - hypoglykemie, *kolono* – kolonoskopie, *oška* – ošetřovatelka, *séd'a* – sedimentace, *verze* - kardioverze, *pneumonka* – pneumonie, *anča* – anatomie, *echo* - echokardiografie. Patřily by sem i názvy léků a léčiv jako *nor* – noradrenalin, *peňák* – Penicilin, *apač* - Apaurin, *tetrák* – Tetracyklin, *sukcák* – Sukcynilcholin.

4.5.5 Překrucování

Slangová pojmenování utvořená překrucováním byla vytvořena zejména jako snaha o jazykovou hravost. Výrazy, které vznikly tímto způsobem, mohou označovat oddělení či lékaře např. *čůrologie* – urologie, *čůrolog* – urolog, *nervák* – neurolog, dále to mohou být pojmenování označující pomůcky jako *žanetka* – Janettova stříkačka nebo *fritéza* – Finesa (pojmenování vozíku, ve kterém se na oddělení přiváží jídlo pro všechny pacienty).

4.5.6 Přenášení slovního významu – metaforizace a metonymizace

Ve zdravotnickém slangu jsou výrazy, které vznikly na základě přenášení slovního významu časté. Výrazy, které vznikly metaforickým přenášením slovního významu, jsou

např. *motýlek* – nitrožilní kanyla, *lžíce* – laryngoskop, *pádla*, *žehličky* – defibrilační elektrody, *bažant* – močová lahev, *bedna* – vůz rychlé záchranné pomoci, *bonbónek* – tableta, *bláto* – exkrement, *placka* – placenta, *mlíko* – Propofol – lék v tekutém stavu bílé barvy, *nádržka* či *náhubek* – rouška, *odbouchnout* – podat defibrilační výboj, *šampuska* – vysoká odběrová sklenička na moč, *kabelka* – sběrný sáček na moč. Slova, která vznikla na základě metonymického přenášení slovního významu, jsou např. *háječek* – místo pro ležící pacienty, *cukr* ve smyslu používání *dáme cukr* – 40% glukóza, *budík* – kardiostimulátor, *cukrář* – diabetik, *gramofon* – toaletní křeslo, *včelička*, *pigáro* – injekce, *špína* – špinavá chirurgie, *oči* – brýle, *uši* – fonendoskop, *starej* – primář,

4.5.7 Víceslovná pojmenování

Ačkoli se víceslovná pojmenování ve slanzích vyskytují zřídka, v dotaznících, které byly vyplněny pro tuto bakalářskou práci, se nějaká objevila. Jedná se zejména o ustálené výrazy označující děj. Nejčastěji jsou tyto výrazy používané na zdravotnické záchranné službě, např. *dáme flašku* – dát kapat infuzní roztok, *dáme cukr* – podat 40% glukózu, *dáme dvanáctku* – natočit 12svodové EKG (elektrokardiografie), *ziktil se* – pacient který prodělal cévní mozkovou příhodu, *měl ho tam* – pacient prodělal infarkt (zde se jedná o pojmenování, které pohází ze známého českého filmu). Výrazy používané v nemocnici a dalších zdravotnických zařízeních *jde na stehy* – pacient jde na vyndání stehů, *jde pod kudlu* – pacient jde na operaci, *jít polykat šlauf* – jít na gastroskopii, *změřit glymču* – změřit hladinu glykémie v krvi.

4.5.8 Přejímání

Ve zdravotnickém slangu se objevují také slova, která jsou přejatá z cizích jazyků. Jedná se zejména o přejímání z latiny, jelikož latinská pojmenování jsou základem medicíny nebo z angličtiny. Slova přejatá z latiny jsou např. pojmenování injekcí dle jejich aplikace *inramuskulárka* – intramuskulární injekce (injekce aplikovaná do svalu z latinského *intra* = dovnitř, *musculus* = sval), *subkutálka* – subkutánní injekce (injekce aplikovaná pod kůži z latinského *sub* = pod, *cutis* = kůže). Dále by to byl pojem *ziktil se* – prodělal cévní mozkovou příhodu (z latinského *ictus* = mrtvice).

4.5.9 Univerbizovaná slangová pojmenování

Jak již bylo řečeno výše, v rámci jazykové úspornosti se ve zdravotnickém slangu velice často objevuje postup univerbizace. Jako příklad můžeme doložit následující pojmy *vitálka* – vitální indikace, *emitka* - emitní miska, *buničina* – buničitá vata, *Ringer* – Ringerův roztok, *Višňák* – Višněvského balzám, *totálka* – totální endoprotéza kyčelního kloubu, *štítnice* – štítná žláza, *rektálka* – rektální rourka, *převazák* - převazový vozík, *dospávák* – dospávací pokoj, *plastika* – plastická chirurgie, *febrilky* – febrilní křeče, *hromadko* – hromadné neštěstí, *inzulinka* – inzulinová stříkačka, *heparinka* - heparinová stříkačka, *jaterky* – jaterní testy, *laktačka* – laktační poradkyně, *císař* – císařský řez.

4.6 Komparace tábořského zdravotnického slangu a lékařského slangu

Součástí praktické části této bakalářské práce je také komparace zdravotnického slangu, který se používá ve zdravotnických zařízeních v Táboře a lékařského slangu obecně. Slangová pojmenování z Tábora byla srovnávána s výrazy, které uvádí Hubáček ve své publikaci *O českých slanzích*. Po srovnání zdravotnického slangu dle Hubáčka a tábořského zdravotnického slangu je možné konstatovat, že některé výrazy se shodují a užívají se dodnes. Jsou to zejména slova často používaná jako *pacoš*, *obvodák*, *závodák*, *bércák*, *slepák*, *totálka*, *bakterka*, *farmačka*, *císař*, *intramuskulárka*, *sternálka*, *subkutálka*, *močák* či *hekána*. Ovšem mnoho výrazů, které uvádí Hubáček, se v tábořském slangu nevyskytuje. Dokonce je možné říci, že některé výrazy už jsou zastaralé a nepoužívají se vůbec. Aby byla tato teorie potvrzena i z praktického hlediska, byla slova, která uvádí Hubáček konzultována s praktickou lékařkou. Ta potvrdila, že některá slova z publikace *O českých slanzích* se dnes nepoužívají, jelikož jsou nahrazena slovem novým nebo proto, že se daná věc už jednoduše nepoužívá či nevyskytuje. Jedná se o výrazy jako *školák*, *matylda*, *zetrpéska*, *žlučníkář*, *žaludkář*, *kožařina* či *spálenina*. Je samozřejmě možné, že některé výrazy, které uvádí Hubáček, jsou pouze oblastní a v Táboře se nikdy nepoužívaly, ovšem jiné už jsou ze slangu vyřazeny či nahrazeny jinými slovy.

5 SLOVNÍK ZÍSKANÝCH VÝRAZŮ ZDRAVOTNICKÉHO SLANGU

Z nasbíraného materiálu byl vytvořen slovník zdravotnického slangu. Slovník byl vytvořen pouze jeden a není rozdělen dle pracoviště, oboru či profese jelikož většina výrazů, které byly získány, se vyskytovala vždy ve více dotaznících než jen v jednom. Z tohoto faktu je tedy možné usoudit, že i když ne všichni zdravotničtí pracovníci používají stejné termíny a nemají stejné vzdělání, jsou schopni se jimi dorozumět, protože spolu denně komunikují různí zaměstnanci ze stejného oboru.

Výrazy v tomto slovníku jsou tedy průřezem různých zdravotnických profesí. Je pravdou, že ne všichni znají všechny termíny, ale vždy se mezi sebou dokáží domluvit, jelikož touto mluvou komunikují na denní bázi. Do slovníku jsem zařadila i slangové pojmy zdravotnických záchranářů. Slang zdravotnických záchranářů je velmi podobný mluvě zdravotnických pracovníků, kteří pracují na oddělení intenzivní péče, jelikož se v těchto oborech využívají stejné pomůcky.

5.1 Výstavba slovníku a slovníkového hesla

Slovník je řazený pouze abecedně od A do Z. Není v něm tedy možné nalézt jiné rozdělení např. podle názvů zaměstnanců či oddělení. Každé heslové slovo neboli lemma je tučně zvýrazněno a uvedeno v základním tvaru a je u něj uveden jeho lexikální význam. Substantiva jsou uvedena ve tvaru nominativu sg. a u každého substantiva je uvedena také koncovka genitivu singuláru a gramatický rod (f. – ženský, m. – mužský, n. střední). Je pár výjimek, které byly uvedeny v plurálu, jelikož jejich singulár nemá ve zdravotnickém slangu význam a většinou není možné ho v singuláru ve zdravotnictví ani použít. U verb je uvedena kategorie vidu (dok. – dokonavý, ned. – nedokonavý). U každého lemmatu by měla být zřejmá jeho výslovnost. Pokud tomu tak není, je u něj uveden také jeho fonetický přepis. Významy lemmat jsou uvedeny tak, jak je popisovali respondenti. U některých výrazů je doplněné další vysvětlení. Např. u názvů léčivých přípravků je uveden celý název léku a následně také jeho použití aby nemohlo dojít k záměně s lékem jiným.

5.2 Slovník pojmů

A

abdominálka, -y, f. – břišní operace

ambuvak, -u, m. – ruční dýchací přístroj

anča, -i, f. – anatomie

anděl, -a, m. – nemocniční univerzální noční košile

apač, -e, m. – Apaurin, lék ze skupiny anxiolytik

apgar, -u, m. – apgar skóre

árař, -e, m. – anesteziolog, lékař pracující na oddělení ARO

B

bakterka, -y, f. – bakteriologie

balíkovka, -y, f. – mast nazvaná podle táborského MUDr. Balíka

bažant, -a, m. – nádoba na močení pro muže

bedna, -y, f. – vůz rychlé záchranné pomoci

bércák, -u, m. – bércový vřed

biochemka, -y, f. – biochemie

bláto, -a, n. – exkrement

bonbónek, -u, m. – tableta

brejle, -í, f. – kyslíkové brýle

bronchoška, -y, f. – bronchoskopie

budík, -u, m. – kardiostimulátor

buničina, -y, f. – buničitá vata

bunina, -y, f. – buničitá vata

C

céčko, -a, n. – vitamín C

céempéčko, -a, m – cévní mozková příhoda

centrál, -u, m. – centrální žilní katétr

cétéčko, -a, n. – CT vyšetření

císař, -e, m. – císařský řez

císařovna, -y, f. – žena, která rodí císařským řezem

cukrář, -e, m. – diabetik

Č

čůrolog, -a, m. - urolog

čůrologie, -e, f. – urologie

D

dát cukr, fraz. – podat 40% glukózu při hypoglykemii

dát dvanáctku, fraz. – natočit 12svodové EKG

dát flašku, fraz. – aplikovat infuzi

defík, -u, m. – defibrilátor

desítka, -y, f. – 10ml stříkačka

dezina, -y, f. – dezinfekce

dietka, -y, f. – dietní sestra

dospávák, -u, m. – dospávací pokoj

dvacka, -y, f. – 20 ml stříkačka

dvoják, -u, m. – pokoj pro dva pacienty

dvojka, -y, f. – 2ml stříkačka

džipka, -y, f. – jednotka intenzivní péče

E

echo, -a, n. – echokardiografie – ultrazvukové vyšetření srdce

ejtýbý, -ý, n. – antibiotika (ATB)

elast'ák, -u, m. – elastické obinadlo

eldéenka, -y, f. – LDN – léčebna dlouhodobě nemocných

emery, nesklonné, n. – emergency, oddělení urgentního příjmu

emitka, -y, f. – emitní miska

ervěčko, -a, n. – auto s lékařem které přijíždí v rendez-vous systému na výjezd ZZS

exnout, dok. – zemřít

F

fal, -u, m. – výjezd zdravotnické záchranné služby

farmačka, -y, f. – farmakologie

febrilky, -ek, f. – febrilní křeče

flastr, -u, m. – náplast

flaška, -y, f. – lahev s infuzním roztokem

fofr klacky, -ů, m. – invalidní hůl

fritéza, -y, f. – Finesa (vozík, ve kterém se vozí jídlo na oddělení)

fýzák, -u, m. – fyziologický roztok

G

gastroška, -y, f. – gastroskopie

géčko, -a, n. – 5% Glukóza

glýca, -i, f. – glykémie

glymča, -i, f. – glykémie

gramofon, -u, m. – toaletní křeslo

gynda, -y, f. - gynekologie

gyndař, -e, m. – gynekolog

H

háječek, -u, m. – místo pro ležící pacienty

hartman, -u, m. – Hartmannův roztok

havrani, -ů, m. – pohřební služba

hekárna, -y, f. – místnost pro rodičky

hemačka, -y, f. – hematologie

heparínka, -y, f. – heparinová stříkačka

histolka, -y, f. – histologie

hromadko, -a, n. – hromadné neštěstí

hypka, -y, f. – hypoglykemie

hypo, -a, n. – hypoglykemie

hysterka, -y, f. – hysterická pacientka

CH

chemoška, -y, m. – chemoterapie

chíra, -y, f. – chirurgie

chirda, -y, f. - chirurgie

chlorák, -u, m. – chlorohydrát

chopňák, -a, m. – pacient s chronickou obstrukční plicní nemocí (CHOPN)

I

ibáč, -e, m. – Ibalgin

intramuskulárka, -y, f. – intramuskulární injekce

inzulinka, -y, f. – inzulinová stříkačka

J

jaterky, -ek, m. – jaterní testy

jipka, -y, f. – jednotka intenzivní péče (JIP)

jít na stehy, dok. – jít na vyndání stehů

jít pod kudlu, dok. – jít na operaci

jít polykat šlauf, dok. – jít na gastroskopii

K

kabelka, -y, f. – sběrný sáček na moč

kafr, -a, m. – větrová mast

kajrz, -a, m. – císařský řez

kapáčka, -y, f. – kapací infuze

kápěčko, -a, n. – porod koncem pánevním

ket'ák, -u, m. – Ketamin, celkové nitrožilní anestetikum s analgetickým účinkem

klioš, -e, m. – klient

klíšťovka, -y, f. – očkování na klíšťovou encefalitidu

klystýr, -u, m. – výplach střev

kniha břichatek, -ek, f. – kniha příjmů těhotných pacientek

koktejl, -u, m. – mix léků

kolono, -o, n. – kolonoskopie

kološka, -y, f. – kolonoskopie

koronárka, -y, f. – koronární jednotka intenzivní péče

kouleno, -a, n. – koleno

kovid'ák, -a, m. – koronavirus

kovidárna, -y, f. – Covid oddělení

koza, -y, f. – gynekologické lůžko

krčák, -u, m. – krční límec

krevňák, -a, m. – krevní obraz

krvák, -u, m. – krevní obraz

křížák, -u, m. – křížový test

kudla, -y, f. – skalpel

L

laborka, -y, f. – laboratoř

laktačka, -y, f. – laktační poradkyně

lama, -y, f. – laryngeální maska, pomůcka pro zajištění dýchacích cest

lamička, -y, f. – malá laryngeální maska k zajištění dýchacích cest dětí

lapiduch, -a, m. – nemocniční zřízenec

lejt, ned. – silně krvácet

lékařák, -u, m. – lékařský pokoj

lékoša, -i, f. – lékárna

lékovka, -y, f. – rozdělovník na léky

lepení, -i, n. – náplast na fixování nitrožilní kanyly

lepenka, -y, f. – náplast

lepítko, -a, n. – náplast

lepka, -y, f. – EKG elektroda

ležák, -a, m. – pacient upoutaný na lůžko

lumbálka, -y, f. – lumbální punkce

lžíce, -e, f. – laryngoskop – nástroj k zajištění dýchacích cest

M

mačkat, ned. – stlačovat hrudník při resuscitaci, provádět nepřímou srdeční masáž

mediál, -u, m. – intermediální péče

měl ho tam, ned. – pacient, který má dle EKG vyšetření infarkt, jedná se o hlášku převzatou ze slavného filmu

metabolka, -y, f. – metabolická jednotka intenzivní péče

mikračka, -y, f. – mikrobiologie

mimotělák, -u, m. – mimotělní oběh

mlíko, -a, n. – Propofol, celkové anestetikum určené k intravenóznímu podání

močák, -u, m. – močový měchýř

močárna, -y, f. – místnost ke slévání moči

monitor, -u, m. – CTG, monitor srdečních ozev plodu

motýlek, -a, m. – nitrožilní kanyla

mrazomitka, -y, f. – emitní miska s ledem

muskulárka, -y, f. – muskulární injekce

N

nádržka, -y, f. – rouška

nadstandard, -u, m. – nadstandardní pokoj

naftalín, -a, m. – návštěva

náhubek, -u, m. – rouška

nekonečný příběh, -u, m. – stále unikající řídká stolice

nervák, -a, m. – neurolog

nor, -u, m. – Noradrenalin

O

obvod'ák, -a, m. – obvodní lékař

očář, -e, m. – oční lékař

oči, -í, s. - brýle

odbouchnout, dok. – defibrilovat

odmašťovna, -y, f. – protialkoholní léčebna

ondra, -y, m. – Ondasetron, antiemetikum

ortopka, -y, f. – ortopedie

oška, -y, f. – ošetřovatelka

oxík, -u, m. – oxymetr

oxouš, -e, m. – oxymetr

P

pacoš, -e, m. – pacient

pádla, -del, n. – defibrilační elektrody

pasone, -e, n. – služba pátek, sobota, neděle

paty vaty, fraz. – měkká bandáž dolních končetin

péemkáčko, -a, n. – permanentní močový katétr

peňák, -a, m. – penicilin

peňoš, -e, m. – penicilin

pépéčko, -a, n. – předoperační příprava

pětka, -y, f. - 5ml stříkačka

pigáro, -a, n. – injekce

pígo, -a, n. – injekce

pípák, -u, m. – zvoneček

piťák, -u, m – dokumentace o pitném režimu pacienta

placka, -y, f. – placenta

plastika, -y, f. – plastická chirurgie

platfus, -e, m. – plochá noha

plodovka, -y, f. – plodová voda

pneumonka, -y, f. – pneumonie

pooperák, -u, m. – pooperační pokoj

potrubka, -y, f. – potrubní pošta

prevence, -e, f. – preventivní prohlídka

preventivka, -y, f. – preventivní prohlídka

primár, -u, m. – výjezd zdravotnické záchranné služby primárního typu

primár, -a, m. - primář

primátor, -a, m. – primář

primča, -i, m. – primář

primka, -y, f. – prvorodička

převazák, -u, m. – převazový vozík

příbalák, -u, m. – příbalový leták

psychna, -y, f. – psychiatrie

psychouš, -e, m. – psycholog, psychiatr

pulzák, -u, m. – pulzní oxymetr

R

rajčák, -u, m. – rajský plyn

rehábka, -y, f. – rehabilitace

rektálka, -y, m. – rektální rourka

rektoška, -y, f. - rektoskopie

respík, -u, m. – respirátor

revmačka, -y, f. – revmatologie

revmačka, -y, f. – revmatologie

ringer, -u, m. – Ringerův roztok

roura, -y, f. – endotracheální kanyla, používá se při provádění intubace k zajištění dýchacích cest

rukávky, -ů, m. - rukavice

ruky, -ou, f. – rukavice

rychlá, -ý, f. – zdravotnická záchranná služba

S

sálovka, -y, f. – sálová sestra

saturačka, -y, f. – saturace krve kyslíkem

saturátko, -a, n. – saturační čidlo

savka, -y, f. – odsávačka

séd'a, -i, f. – sedimentace

sedimka, -y, f. – sedimentace

ségra, -y, f. – zdravotní sestra

sekundár, -u, m. – výjezd zdravotnické záchranné služby sekundárního typu

séroška, -y, f. – sérologie

schíza, -y, f. – schizofrenie

schodolez, -u, m. – křeslo určené k transportu pacientů po schodech

slepák, -u, m. – zánět slepého střeva

sono, -a, n. – sonografie, ultrazvukové vyšetření

specka, -y, f. – specifická hmotnost moči

standard, -u, m. – standardní pokoj

stanice, -e, f. – staniční sestra

starej, -ého, m. – primář

sterilky, -ek, f. – sterilní rukavice

sternálka, -y, f. – sternální punkce

subkutálka, -y, f. – subkutánní injekce

sukcák, -u, m. – Sukcynylcholin, lék podávaný ke svalové relaxaci

Š

šampuska, -y, f. – odběrová sklenička na moč

špachtle, -e, f. – ústní lopatka

špína, -y, f. – septická chirurgie

špitál, -u, m. – nemocnice

štítnice, -e, f. – štítná žláza

T

těhulka, -y, f. – těhotná žena

teplotuje, ned. – má teplotu

tetanovka, -y, f. – očkování proti tetanu

tetrák, -u, m. – Tetracyklin, lék ze skupiny antibiotik

tlakáč, -e, m. – tlakoměr

totálka, -y, f. – totální endoprotéza kyčelního kloubu

transfuzka, -y, f. – transfuzní stanice

tráša, -y, f. – tracheostomická kanyla

traumačka, -y, f. – traumatologie

trefil ho šlak, dok. – pacient, který prodělal cévní mozkovou příhodu

troják, -a, m. – pokoj pro tři pacienty

troky, -ů, m. – nosítka

tunel, -u, m. – CT vyšetření

U

udělat nohy, fraz. – provést bandáž dolních končetin

ušař, -e, m. – ušní lékař

uši, -í, n. – fonendoskop

V

vakcoška, -y, f. - vakcína

vakuáč, -e, m. – vakuový systém odběru krve

vakuovka, -y, f. – odsávací dlahy

včelička, -y, f. – injekce

vejškrab, -u, m. – interrupce

venózka, -y, f. – intravenózní injekce

venozka, -y, f. – venózní injekce

vent'as, -e, m. – ventilátor

verze, -e, f. – kardioverze

višňák, -a, m. – Višněvského mast/balzám

vitálka, -y, f. – vitální indikace

vrchní, -í, f. – vrchní sestra

vrtule, -e, f. – vrtulník letecké záchranné služby

vyfotit, dok. – udělat rentgenový snímek

výstélka, -y, f. – dámská vložka

Z

zatubit, dok. – provést endotracheální intubaci

závodník, -a, m. – závodní lékař

ziktěl se, dok. – prodělal cévní mozkovou příhodu – iktus

zmrazák, -u, m. – zmrazený histologický vzorek

zřízenec, -e, m. – sanitář

zubák, -a, m. – zubař

zuby, -ů, m. zubní náhrada

Ž

žanetka, -y, f. – Janettova stříkačka

žákyně, -y, f. – sestra žákyně

žehličky, -ček, f. – defibrilační elektrody

6 ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo věnovat se problematice zdravotnického slangu a jeho následné analýze a nasbírat co nejvíce slangových výrazů, aby bylo možné sestavit přehledný slovník pojmů. V závěru práce můžeme zhodnotit, zda jsou hypotézy, které byly na začátku práce pravdivé či naopak.

První hypotézou bylo, že budou převládat slangové názvy jednoslovné nad víceslovnými. Tuto hypotézu můžeme potvrdit. Celkem bylo z dotazníků nasbíráno 268 slangových pojmenování. Z toho 255 jich je jednoslovných a zbylých 13 jsou slangové názvy víceslovné.

Druhou hypotézou bylo, že jako slovní druh budou dominovat substantiva a dalším zastoupeným slovním druhem budou verba. Tuto druhou hypotézu můžeme také potvrdit. Ze všech nasbíraných výrazů se zde vyskytuje 255 podstatných jmen 17 sloves. Přídavná jména a příslovce nejsou naopak zastoupena vůbec.

Třetí hypotézou bylo, že některé slangové výrazy jsou již tak všeobecně známé, že se dostávají do obecné češtiny. Tuto hypotézu můžeme také potvrdit. Můžeme konstatovat, že se mezi sesbíranými výrazy objevila slova, která se vyskytují i ve *Slovníku nespisovné češtiny*, jehož autorem je Jan Hugo. Jedná se o slova jako *ibáč*, *céčko*, *obvodák*, *chíra*, *gynda*, *bažant* či *anděl*. Jsou to výrazy tak všeobecně známé, že se používají nejen mezi zdravotnickými pracovníky, ale i v běžné komunikaci.

Poslední hypotéza byla, že se do zdravotnického slangu promítnou nové výrazy, které přišly společně s novou nemocí Covid-19. Tuto hypotézu bohužel úplně potvrdit nemůžeme. Pár výrazů spojených s touto nemocí a častým užíváním ochranných pomůcek jako *kovidák*, *kovidárna*, *náhubek*, *nádržka* či *respík* se v dotaznících objevilo. Ovšem bylo jich doopravdy velmi málo a převažovaly spíše výrazy, které s novým onemocněním nemůžeme spojovat. Můžeme tedy potvrdit tři hypotézy ze čtyř.

Tato bakalářská práce umožňuje nahlédnout do nitra zdravotnického slangu a blíže se s ním seznámit. Práce nejdříve popisuje slang a jeho problematiku obecně, zdravotnický slang a současnou lékařskou terminologii a v praktické části je podrobná sémantická a onomaziologická analýza. Následuje slovník získaných pojmů. V něm se objevila slova

pocházející z různých lékařských oborů. Můžeme konstatovat, že jeden pojem je ryze oblastní, jelikož nese název podle lékaře působícího v Táboře. Jedná se o mast *Balíkovku*, kterou předepisuje právě MUDr. Balík. Jinak jsou ve slovníku převážně takové pojmy, kterým by rozuměli zdravotníci i z jiných nemocnic.

7 SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

BOZDĚCHOVÁ, Ivana. *Současná terminologie: se zaměřením na kolokační termíny z lékařství*. V Praze: Karolinum, 2009. Acta Universitatis Carolinae. ISBN 978-80-246-1539-4.

DOLEŽAL, Antonín. *Lékařský slang a úsloví*. Druhé vydání. Praha: Galén, 2007. ISBN 978-80-7262-487-4.

HUBÁČEK, Jaroslav. *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971.

HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. 2., dopln. a přeprac. vyd. Ostrava: Profil, 1981.

HUBÁČEK, Jaroslav. *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988.

HUGO, Jan, ed. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. 3., rozš. vyd. Praha: Maxdorf, c2009. ISBN 978-80-7345-198-1.

HUBÁČEK Jaroslav, KRČMOVÁ Marie (2002): SOCIOLEKT. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: <https://www.czechency.org/slovník/SOCIOLEKT>

KELLNER, Adolf. *Úvod do dialektologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954.

OBERPFALCER-JÍLEK, František. *Argot a slangy*. In: Československá vlastivěda. Sv. 3, Praha 1934.

PACOVSKÝ, Vladimír a Petr SUCHARDA. *Jazykozpyt medicíny: Knížka o medicínské terminologii nejen pro zdravotníky*. Praha: Galén, 2008. ISBN 978-80-7262-514-7.

TRÁVNÍČEK, František. *Úvod do českého jazyka*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1952. Dědictví Komenského (SPN).

8 PŘÍLOHY

1. Dotazník, který byl distribuován respondentům.

Dobrý den,

Jmenuji se Lenka Zárubová a jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Studuji obor český jazyk se zaměřením na vzdělávání. Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma „*Zdravotnický slang*“. Tento dotazník jsem vytvořila pro účely mé bakalářské práce. Jeho cílem je získat pokud možno co nejvíce slangových výrazů, které používáte při výkonu svého povolání.

Co je to slang? Slang patří do nespisovné slovní zásoby. Slang je chápán jako mluva lidí ze stejného zájmového či pracovního prostředí.

Zamyslete se prosím nad tím, jak běžně v práci mluvíte se svými kolegy nebo dalšími zdravotnickými pracovníky a která slova nejčastěji používáte. Vítána jsou všechna slova, která Vás v souvislosti s vaším povoláním napadnou.

Vedle jakéhokoli slangového názvu, který v práci používáte, uveďte prosím také jeho význam (např.: pacoš – pacient, fýzák – fyziologický roztok, tráša - tracheostomie)

Předem děkuji za Váš čas.

SLANGOVÉ SLOVO	VÝZNAM SLANGOVÉHO SLOVA

2. Vyplněné dotazníky

Dobrý den,

Jmenuji se Lenka Zárubová a jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Studuji obor český jazyk se zaměřením na vzdělávání. Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma „Zdravotnický slang“. Tento dotazník jsem vytvořila pro účely mé bakalářské práce. Jeho cílem je získat pokud možno co nejvíce slangových výrazů, které používáte při výkonu svého povolání.

Co je to slang? Slang patří do nespisovné slovní zásoby. Slang je chápán jako mluva lidí ze stejného zájmového či pracovního prostředí.

Zamyslete se prosím nad tím, jak běžně v práci mluvíte se svými kolegy nebo dalšími zdravotnickými pracovníky a která slova nejčastěji používáte. Vítána jsou všechna slova, která Vás v souvislosti s vaším povoláním napadnou.

Vedle jakéhokoli slangového názvu, který v práci používáte, uveďte prosím také jeho význam (např.: pacoš – pacient, fýzák – fyziologický roztok, tráša - tracheostomie)

Předem děkuji za Váš čas.

SLANGOVÉ SLOVO	VÝZNAM SLANGOVÉHO SLOVA
FÝZÁK	FYZIOLOGICKÝ ROZTOK
JATURATOR	OKYMETR
JANURČKA	JATURACE
LEDEMKA	NAPLAST
NA'HUBEC	ROUSKA
RUKY	RUKAVICE
DEZINA	DEZINFEKCE
VAKUAC	VAK. SYSTÉM ODBĚRU KRVÉ
GLYMČA	GLYKÉMIE
BIOCHEMKA	BIOCHEMIE
KRVAČ	KREVNÍ OBEH
VATEČKY	VATEM' TESTY
JEDIMKA	JEDIMENTACE
UŠI	FONENDOSKOP
CENTRÁL	CENTRÁLNÍ ŽILNÍ KATETR

Dobrý den,

Jmenuji se Lenka Zárubová a jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Studuji obor český jazyk se zaměřením na vzdělávání. Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma „Zdravotnický slang“. Tento dotazník jsem vytvořila pro účely mé bakalářské práce. Jeho cílem je získat pokud možno co nejvíce slangových výrazů, které používáte při výkonu svého povolání.

Co je to slang? Slang patří do nespisovné slovní zásoby. Slang je chápán jako mluva lidí ze stejného zájmového či pracovního prostředí.

Zamyslete se prosím nad tím, jak běžně v práci mluvíte se svými kolegy nebo dalšími zdravotnickými pracovníky a která slova nejčastěji používáte. Vítána jsou všechna slova, která Vás v souvislosti s vaším povoláním napadnou.

Vedle jakéhokoli slangového názvu, který v práci používáte, uveďte prosím také jeho význam (např.: pacoš – pacient, fýzák – fyziologický roztok, tráša - tracheostomie)

Předem děkuji za Váš čas.

SLANGOVÉ SLOVO	VÝZNAM SLANGOVÉHO SLOVA
REPPÍČ	REPPIZÁTOR
ZARANT	HOČOVA/HAHEV
ŠAMPURKA	ŠPICÁTKA
FLAŠKA	HAHEV S INTRASNÍM ROZTOREM
SEDIMKA	SEDIMENTACE
KRVAČ	KREVNI OBRAR
HOČKA	HOČ
JATERKY	JATEČNÍ TESTY
PLYHČA	PLYKEMIE
LEPČY	LEB ELETRODY
OXÍČ	OXIMETR
PEŇÁČ	PENICILIN
HYPLA	HYPOTERMIE
ŠEPAČ	ŠEPE STŘEVO
PNERKONKA	ZADAL GLIC

Jmenuji se Lenka Zárubová a jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Studuji obor český jazyk se zaměřením na vzdělávání. Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma „*Zdravotnický slang*“. Tento dotazník jsem vytvořila pro účely mé bakalářské práce. Jeho cílem je získat pokud možno co nejvíce slangových výrazů, které používáte při výkonu svého povolání.

Zamyslete se prosím nad tím, jak běžně v práci mluvíte se svými kolegy nebo dalšími zdravotnickými pracovníky a která slova nejčastěji používáte. Vítána jsou všechna slova, která Vás v souvislosti s vaším povoláním napadnou.

Předem děkuji za Váš čas.

[illegible]

Jmenuji se Lenka Zárubová a jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Studuji obor český jazyk se zaměřením na vzdělávání. Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma „*Zdravotnický slang*“. Tento dotazník jsem vytvořila pro účely mé bakalářské práce. Jeho cílem je získat pokud možno co nejvíce slangových výrazů, které používáte při výkonu svého povolání.

Zamyslete se prosím nad tím, jak běžně v práci mluvíte se svými kolegy nebo dalšími zdravotnickými pracovníky a která slova nejčastěji používáte. Vítána jsou všechna slova, která Vás v souvislosti s vaším povoláním napadnou.

Předem děkuji za Váš čas.

[illegible]

Dobrý den,

Jmenuji se Lenka Zárubová a jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Studuji obor český jazyk se zaměřením na vzdělávání. Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma „Zdravotnický slang“. Tento dotazník jsem vytvořila pro účely mé bakalářské práce. Jeho cílem je získat pokud možno co nejvíce slangových výrazů, které používáte při výkonu svého povolání.

Co je to slang? Slang patří do nespisovné slovní zásoby. Slang je chápán jako mluva lidí ze stejného zájmového či pracovního prostředí.

Zamyslete se prosím nad tím, jak běžně v práci mluvíte se svými kolegy nebo dalšími zdravotnickými pracovníky a která slova nejčastěji používáte. Vítána jsou všechna slova, která Vás v souvislosti s vaším povoláním napadnou.

Vedle jakéhokoli slangového názvu, který v práci používáte, uveďte prosím také jeho význam (např.: pacoš – pacient, fýzák – fyziologický roztok, tráša - tracheostomie)

Předem děkuji za Váš čas.

SLANGOVÉ SLOVO	VÝZNAM SLANGOVÉHO SLOVA
PLODOVKA	PLODOVÁ VODA
PLACKA	PLACENTA
SALOVKA	SALOVÁ SESTRA
KAPEČKO	POROD KONČEN MŇEJVNÍM
HEKARNA	MÍSTNOST PRO RODIČKY
ČKŠAROVKA	ŽENA RODÍČI ČÍŠAŘ. PĚZEM
SEGRA	ZDRAVOTNÍ SESTRA
TĚHULKA	TĚHOTNÁ ŽENA
KOZA	GYNEKOLOGICKÉ KŘESLO
GYNDA	GYNEKOLOGIE
GYNDAR	GYNEKOLOG
DOSPÁVÁK	DOSPÁVACÍ POKOJ
VÝSTĚLKA	VLOŽKA
KNIHA BŘICHATEK	KNIHA PŘÍJMY TĚHOTNÝCH PACIENTEK
PRIMKA	TRIVORODIČKA
STERILKY	STERILNÍ ZUKAVICE
EMITKA	EMITNÍ MÍSKA
ŽAMPUSKA	ODBĚROVÁ SKLENÍČKA NA MOČ
KOLBOVÁČKA	SEDATIVNÍ INJEKCE
RAJČÁK	RAJSKÝ PLYN

Dobrý den,

Jmenuji se Lenka Zárubová a jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Studuji obor český jazyk se zaměřením na vzdělávání. Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma „Zdravotnický slang“. Tento dotazník jsem vytvořila pro účely mé bakalářské práce. Jeho cílem je získat pokud možno co nejvíce slangových výrazů, které používáte při výkonu svého povolání.

Co je to slang? Slang patří do nespisovné slovní zásoby. Slang je chápán jako mluva lidí ze stejného zájmového či pracovního prostředí.

Zamyslete se prosím nad tím, jak běžně v práci mluvíte se svými kolegy nebo dalšími zdravotnickými pracovníky a která slova nejčastěji používáte. Vítána jsou všechna slova, která Vás v souvislosti s vaším povoláním napadnou.

Vedle jakéhokoli slangového názvu, který v práci používáte, uveďte prosím také jeho význam (např.: pacoš – pacient, fýzák – fyziologický roztok, tráša - tracheostomie)

Předem děkuji za Váš čas.

SLANGOVÉ SLOVO	VÝZNAM SLANGOVÉHO SLOVA
KAJZR	CÍSAŘSKÝ ŘEZ
VĚLIČKA	INTRAMUSKULÁR. INJEKCE
PLACKA	PLACENTA
STERILKA	STERILNI
HEKARNA	POKOJ PRO RODIČKU
EXMOUT	EXITUS
USI	FONENDO-SKOP
MIKRAČKA	MIKROBIOLOGIE
RĚHABKA	REHABILITACE
CHIRDA	CHIRURGIE
HEPARINKA	HEPARINOVÁ STRÍKAČKA
INZULINKA	INZULINOVÁ -II-
MONITOR	CTG
VÝSTELKA	VLOŽKA
BAŽANT	MOČOVÁ LAHEV
KABELKA	SPĚRNÝ SÁČEK NA MOC
ABDOMINALKA	BŘIŠNÍ OPERACE
GLYMČA	GLYKÉMIE
GRAHEC	KŘESLO URČENÉ K VYPRAZD.
LEŽÁK	PACIENT UPOUTANÝ NA LŮŽKO

Dobrý den,

Jmenuji se Lenka Zárubová a jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Studuji obor český jazyk se zaměřením na vzdělávání. Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma „Zdravotnický slang“. Tento dotazník jsem vytvořila pro účely mé bakalářské práce. Jeho cílem je získat pokud možno co nejvíce slangových výrazů, které používáte při výkonu svého povolání.

Co je to slang? Slang patří do nespisovné slovní zásoby. Slang je chápán jako mluva lidí ze stejného zájmového či pracovního prostředí.

Zamyslete se prosím nad tím, jak běžně v práci mluvíte se svými kolegy nebo dalšími zdravotnickými pracovníky a která slova nejčastěji používáte. Vítána jsou všechna slova, která Vás v souvislosti s vaším povoláním napadnou.

Vedle jakéhokoli slangového názvu, který v práci používáte, uveďte prosím také jeho význam (např.: pacoš – pacient, fýzák – fyziologický roztok, tráša - tracheostomie)

Předem děkuji za Váš čas.

SLANGOVÉ SLOVO	VÝZNAM SLANGOVÉHO SLOVA
ventás	ventilátor
hromadko	hromadné nesřížli
amburak	učení aychaci postroj
mol ho tam	pacient měl infarkt
pacoš	pacient
kapacka	infuze
hýl	krček
opřezdman	podat defibrilaci myšoj
traumačka	traumatologie
rona	intubaci kanyla
sarubil	zaintrubat
mlíko	Propofol
sukcák	Sukcinylocholin
apac	Apaurin
defik	defibrilátor
dáme 12ku	masáž 12spodové EKG
siktil	dostal CMP
lama	laryngeální maska
pulcák	pulsní oxymetr
trásky	mošiška

Dobrý den,

Jmenuji se Lenka Zárubová a jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Studuji obor český jazyk se zaměřením na vzdělávání. Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma „Zdravotnický slang“. Tento dotazník jsem vytvořila pro účely mé bakalářské práce. Jeho cílem je získat pokud možno co nejvíce slangových výrazů, které používáte při výkonu svého povolání.

Co je to slang? Slang patří do nespisovné slovní zásoby. Slang je chápán jako mluva lidí ze stejného zájmového či pracovního prostředí.

Zamyslete se prosím nad tím, jak běžně v práci mluvíte se svými kolegy nebo dalšími zdravotnickými pracovníky a která slova nejčastěji používáte. Vítána jsou všechna slova, která Vás v souvislosti s vaším povoláním napadnou.

Vedle jakéhokoli slangového názvu, který v práci používáte, uveďte prosím také jeho význam (např.: pacoš – pacient, fýzák – fyziologický roztok, tráša - tracheostomie)

Předem děkuji za Váš čas.

SLANGOVÉ SLOVO	VÝZNAM SLANGOVÉHO SLOVA
KRVÁK	KREVU' OBRÁZ
JEDIMKA	JEDIMENTACE
PSYCHUA	PSYCHIATRIE
JCHIZI	JCHIZOFRENIE
ODHAŤOVKA	PROTIALKOHOLNÍ' LÉČEBNA
REPIK	RESPIRATOR
KABELKA	JBERNÝ' JÁČEK NA MOČ
JIPKA	JEDNOTKÁ' INTENZIVNÍ' PÉČE
FEBRIAKY	FEBRILNÍ' KŘEČE
CEČKO	VITAMÍN C
ZUBY	ZUBNÍ' NAHRADA
ŮPACHTLE	ŮITNÍ' LOPATKA
PIGO	INJEKCE
PRIMA'TOR	PRIMAŘ
NAFTALIN	NAVŮJTEVA
ŠTANICE	ŠTANIČNÍ' JESTRA
VREHUI'	VREHNÍ' JESTRA
KLIOP	KLIENT